

Mijn Beverwaard

Een community-based
onderzoek naar de
kernopgaves in de
Rotterdamse wijk de
Beverwaard

Colofon

Auteurs

Dr. Warda Belabas, Britt Boeddha van Dongen MSc en Yasemin Burunguz BSc
Erasmus Universiteit Rotterdam

Vormgeving

PanArt creatie en communicatie, Rhoon

Druk

OBT BV

Mijn Beverwaard is een onderzoeksproject van Wijkwijs
en het Erasmus Initiative Vital Cities and Citizens.

Met dank aan

Renso Borrebach, Wesley Hennep BSc,
prof.dr. Jurian Edelenbos en dr. Mike van Duijn voor
het meedenken en het reviewen van de tekst in
verschillende fases van de totstandkoming van dit rapport.

© 2025

Mijn Beverwaard

Een community-based onderzoek naar
de kernopgaves in de Rotterdamse wijk
de Beverwaard

Inhoud

1	Inleidend hoofdstuk	7
1.1	Aanleiding rapport	8
1.2	Community-gerichte aanpak.....	9
1.3	Cijfermatig inzicht in de Beverwaard.....	9
1.4	Aanwezige instanties in de Beverwaard.....	14
1.5	Eerder onderzoek naar de Beverwaard	15
1.6	Doel en structuur van dit rapport.....	17
2	Methoden Achtergrond.....	19
2.1	Inleiding	20
2.2	Community-gericht onderzoek	20
2.3	Aanvliegroute en ingezette methoden	22
2.4	Data-analyse en validatie	24
2.5	Beperkingen van het onderzoek	25
3	Schets van de wijk: percepties op kansen en uitdagingen vanuit de wijk	27
3.1	Inleiding	28
3.2	Kansen in de Beverwaard	28
3.3	Uitdagingen in de Beverwaard	31
4	Literatuur. Veiligheid, vertrouwen en responsiviteit. De relationele opgave voor de Beverwaard.	42
4.1	Doel van dit hoofdstuk.....	42
4.2	Een context van dalend institutioneel vertrouwen in Nederland	42
4.3	Institutioneel en interpersoonlijk vertrouwen in superdiverse wijken	44
4.4	Handelingsperspectieven: veiligheid in de wijk, vertrouwen en weerbaarheid.....	46

5	Veiligheid als kernopgave: oorzaken, gevolgen en oplossingsrichtingen	51
5.1	Inleiding	52
5.2	Verschillende percepties op veiligheid.....	52
5.3	Veiligheid en onderliggende processen en patronen in de wijk.....	59
5.3.1	Weinig handhaving en corrigerend vermogen vanuit lokale overheid.....	59
5.3.2	Daadkracht, responsiviteit en samenwerking.....	61
5.3.3	Sub conclusie	63
5.3.4	Zwakke weerbaarheid van de wijk: angst en uitblijven van sociale controle	63
5.3.5	Contextuele factoren: bouwen aan sociaal weefsel	65
5.3.6	Collectief geheugen van de wijk en imago.....	66
5.3.7	Sub conclusie veiligheid en gemeenschap.....	67
5.4	Veiligheid en gevolgen voor de wijk.....	68
5.4.1	Individueel niveau: verschillende coping strategieën	68
5.4.2	Wijkniveau: meldingsmoeheid en terugtrekkende bewegingen	70
5.4.3	Institutioneel niveau: afnemend vertrouwen en botsende logica's.....	71
6	Conclusies en aanbevelingen	75
6.1	Conclusies.....	76
6.2	Aanbevelingen en Oplossingssporen.....	78
	Literatuurlijst	82
	Appendix 1 Codeerschema.....	86

Inleidend hoofdstuk

1.1 Aanleiding rapport

De wijk Beverwaard is grotendeels gebouwd tussen 1977 en 1987 en vormt een tamelijk geïsoleerd stukje Rotterdam, door de sterke afscheiding van de rest van de stad (Rotterdam Woont, n.b.). De wijk ligt in het uiterste zuidoosten van de stad, en grenst aan de gemeente Ridderkerk en de wijk Bolnes. Zoals later in dit rapport zal blijken, kan de wijk worden gekarakteriseerd als uniek, om verschillende redenen, die verder gaan dan alleen de fysieke ligging van de wijk. Toch is de Beverwaard in termen van onderzoekintensiviteit een wijk waar we – ten opzichte van andere delen en wijken van Rotterdam – relatief weinig over weten. Met name vanuit het oogpunt van bewoners en lokale instanties is de wijk nog weinig onderzocht. Dit past in een bredere context, waarin de laatste jaren is gebleken dat bepaalde delen van de stad Rotterdam minder aandacht krijgen, van zowel beleidsmakers als onderzoekers.

Wat vinden Rotterdammers belangrijk? Hun stadsleven.

Zo onderzochten onderzoekers van Vital Cities and Citizens in het recente onderzoeksproject *Mijn Stad Rotterdam* wat Rotterdammers belangrijk vinden in hun stadsleven. De resultaten lieten vooral zien hoe

bewoners in hun kijk op de eigen wijk. Dit gaat niet alleen over waar zij de verantwoordelijkheid leggen voor de bestaande uitdagingen (bij zichzelf of juist de overheid), maar ook over de specifieke lokale oplossingen die zij aandragen, in tegenstelling tot meer algemene ideeën om de problemen in de wijk aan te pakken. Ook het *SPRING-project* van het Resilient Delta Initiatief komt tot dezelfde conclusies: Rotterdamse wijken verschillen onderling sterk in het aantal bewonersinitiatieven en maatschappelijke organisaties die er actief zijn, met name in Rotterdam Zuid. Desalniettemin zijn het vooral een beperkt aantal wijken die in onderzoek steeds weer de focus vormen. Deze onderzoeksprojecten zetten dan ook aan tot nadenken over de specifieke uitdagingen en oplossingsrichtingen van verschillende wijken, hoe deze zich in de loop der tijd ontwikkelen en hoe onderzoeks aandacht voor een diversiteit aan wijken kan bijdragen aan een weerbaardere en leefbaardere stad.

In dit rapport staat de wijk Beverwaard centraal. Het doel is om, middels een community-gerichte aanpak, boven water te halen wat de kernopgave is in de wijk en hoe bewoners en lokale instanties in de wijk bewogen kunnen worden naar passende oplossingen voor de complexe problematiek.

1.2 Community-gerichte aanpak

De studie *Mijn Beverwaard* richt zich niet alleen op een wijk met veelzijdige problematiek en beperkte onderzoeksgeschiedenis, maar hanteert daarbij ook een onconventionele onderzoekswijze: de community-gerichte aanpak. Community-based onderzoek is een relatief nieuw onderzoek-paradigma, waarin onderzoekers pleiten voor een sterkere samenwerking met de gemeenschappen die zij bestuderen. Deze gemeenschappen kunnen in verschillende fasen van het onderzoeksproces een actieve rol spelen (Minkler, 2005; Wallerstein & Duran, 2010).

Het principe van de community-gerichte aanpak is gebaseerd op het idee dat onderzoek op gelijkwaardige wijze gemeenschapsleden, representatieve leden van (lokale) organisaties en onderzoekers betreft bij zowel probleemduiding als datacollectie en data-analyse (Grayson et al., 2020). Het doel van dit type onderzoek is vaak niet alleen om gemeenschappen in alle fasen van het onderzoeksproces te betrekken, maar ook om een langdurige samenwerking op te bouwen om gezamenlijk een beweging of verandering op gang te brengen die alle leden van de gemeenschap ten goede komt.

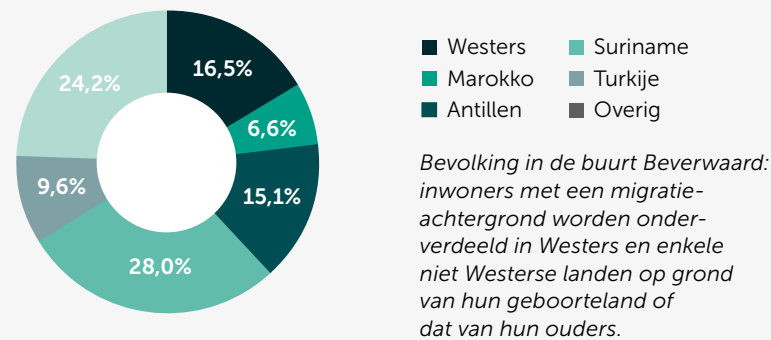
In hoofdstuk 2 gaan we dieper in op wat deze aanpak behelsde voor de pilot in de Beverwaard. Het is echter nu al belangrijk te benadrukken dat de rapportage door deze community-gerichte aanpak gebaseerd is op een diverse

betrokkenheid van bewoners en lokale instanties. Zij waren op verschillende manieren betrokken bij het project, van de duiding van de kernopgave tot het ontwikkelen van oplossingsrichtingen. De gehanteerde methodiek gaat daarmee verder dan traditionele onderzoeksmethoden zoals interviews en observaties. Kenmerkend is juist door de sterke aanwezigheid in de Beverwaard en de langdurige samenwerking met de gemeenschap. De bevindingen in dit rapport zijn het resultaat van een jaar aan gesprekken en interacties met de wijk. In de eindfase zijn de bevindingen bovendien ter validatie voorgelegd aan kernfiguren in de wijk.

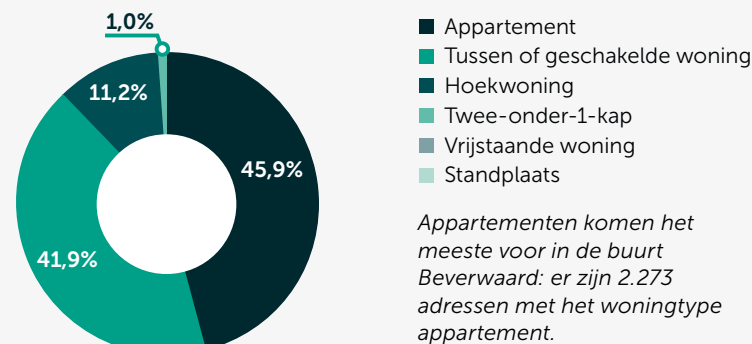
1.3 Cijfermatig inzicht in de Beverwaard

De Beverwaard is een van de wijken die minder aandacht krijgt van onderzoekers en beleidsmakers, maar waar bewoners wel kampen met de nodige uitdagingen in zowel hun privé als publieke domein. Beverwaard maakt deel uit van de (voormalige) deelgemeente IJsselmonde en wordt gekenmerkt door een zogenaamde bloemkolenstructuur: dit betekent dat de hoofdstronk van de wijk bestaat uit grote straten en een trambaan die dwars door de wijk loopt. De buurten daaromheen vormen de zijtakken. Typisch voor de fysieke uitstraling van de wijk is de laagbouw die, anders dan in andere wijken in Rotterdam, een dorpse uitstraling geeft aan de wijk.

Figuur 1 Superdiverse compositie Beverwaard (2022)

Figuur 2 Woning duiding Beverwaard

Bovenstaand taartdiagram toont het aantal en percentage woningen naar type in de buurt Beverwaard.

De wijk heeft ruim 12.000 inwoners en wordt gekarakteriseerd door wat in de literatuur een 'superdiverse' bevolkingssamenstelling wordt genoemd. Dit betekent dat er geen duidelijke meerderheidsgroep is in de wijk, maar dat vele verschillende minderheden naast elkaar leven, in termen van nationaliteit, etniciteit, religie, levensstijl enzovoorts (Vertovec, 2007). In figuur 1 is te zien dat met name bewoners met een migratieachtergrond uit Suriname, de Antillen, en in mindere mate Turkije en Marokko vertegenwoordigd zijn in de wijk. Ook de groep 'overig' en 'Westers' vormen grote categorieën, wat past bij de duiding 'superdivers'. Figuur 2 laat zien dat er ook aanzienlijke variatie is in de woningtypen die in Beverwaard beschikbaar zijn. Toch vormen rijtjeshuizen en appartementen de grootste categorieën, terwijl het aandeel huurwoningen het aandeel koopwoningen ruimschoots overschrijdt (55% huurwoningen tegenover 41% koopwoningen).

Verder heeft de wijk een relatief zwakke sociaaleconomische status, gemeten aan de hand van opleidingsniveau en het gemiddelde inkomen per bewoner (Lub & Leeuw, 2015). Van de inwoners heeft 47% een laag opleidingsniveau, tegenover 40,4% met een middelbaar opleidingsniveau, en slechts 12,7% met een hoog opleidingsniveau. Figuur 3 laat zien dat het inkomen in de Beverwaard relatief lager is dan in aangrenzende wijken en dat ruim 20% van de bewoners afhankelijk is van de bijstand of een andere uitkeringsvorm.

In figuur 5 vertalen de cijfers zich onder meer in verschillende hardnekkige problemen achter de voordeur, variërend van schulden, armoede en werkloosheid tot aan burenruzies, eenoudergezinnen, gebroken gezinnen, onderverhuur, uitkeringsafhankelijkheid en verslavingen (Tudjman et al., 2012). Daarbij bevinden zich veel mensen – met name jongeren – in een kwetsbare positie door de slechte startpositie (Bevaart et al., 2023). De mate waarin mensen sterke regie over hun leven voelen is daardoor ook relatief laag (figuur 5). Het grote aandeel kwetsbare bewoners heeft direct invloed op de sociale binding en leefbaarheid in de wijk. Niet alleen is de wijk volgens bewoners fysiek gezien onoverzichtelijk en 'rommelig', maar is er ook relatief weinig betrokkenheid vanuit bewoners voor hun eigen woning of leefomgeving. Daarnaast lijkt er een kloof te bestaan tussen verschillende bevolkingsgroepen en tussen verschillende leeftijdsgroepen (Tudjman et al., 2012).

Deze schets laat zien dat er uiteenlopende en onderling verweven problemen in de wijk spelen. In deze studie focussen we op de kernopgave van de wijk, waarbij bewoners en instanties samen definiëren wat deze inhoudt en welke stappen nodig zijn om de wijk op de lange termijn te verbeteren.

Figuur 3 **Inkomen Beverwaard naar bron (in cijfers)**

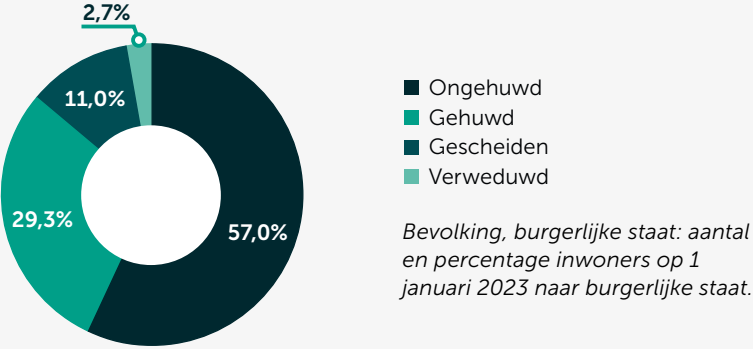
	Aantal huishoudens	Loon of winst	Pensioen	Werkloos, bijstand, arbeidsongeschikt	Overige
IJsselmonde	27.900	54,3%	26,8%	16,3%	2,6%
Oud IJsselmonde	2.700	71,5%	19,5%	8,3%	0,7%
Lombardijen	6.700	50,8%	27,4%	19,0%	2,8%
Groot IJsselmonde	13.600	50,7%	31,7%	14,9%	2,7%
Beverwaard	4.900	59,6%	16,3%	20,9%	3,2%

a. IJsselmonde: Inkomen huishoudens naar belangrijkste bron (in%) 2016.

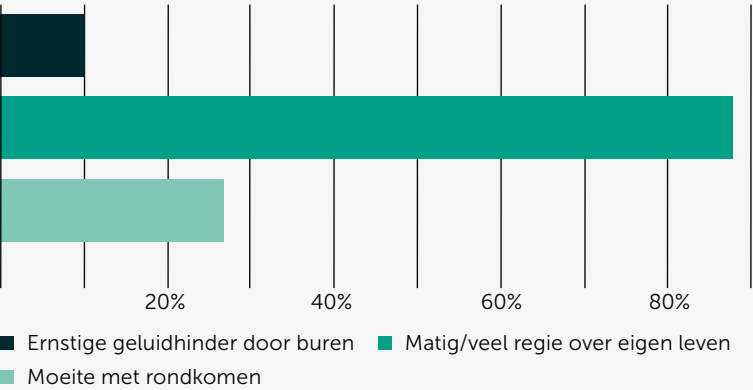
	Aantal huishoudens	Loon of winst	Pensioen	Werkloos, bijstand, arbeidsongeschikt	Overige
IJsselmonde totaal	27.900	15.150	7.472	4.548	731
Oud IJsselmonde	2.700	1.931	527	224	19
Lombardijen	6.700	3.404	1.836	1.273	188
Groot IJsselmonde	13.600	6.895	4.311	2.026	367
Beverwaard	4.900	2.920	799	1.024	157

b. IJsselmonde: Inkomen huishoudens naar belangrijkste bron (in cijfers) 2016.

Figuur 4 **Burgerlijke staat**

Figuur 5 **Sociale aspecten**

88% van de inwoners van 18 jaar of ouder in de buurt Beverwaard heeft matig/veel regie over het eigen leven. (Leeftijdsgroep: 18 tot 65 jaar).

1.4 Aanwezige instanties in de Beverwaard

In de Beverwaard bevinden zich diverse instanties die zich inzetten voor de wijkbewoners. Een vermaarde ontmoetingsplaats nabij het winkelcentrum is De Focus, een zogeheten Huis van de Wijk. Hier vinden activiteiten en vrijwilligerswerk plaats. Bewoners kunnen er onder meer een taalcursus volgen of jongerenactiviteiten doen, maar het is tevens ook een plek voor advies en hulp op allerlei vlakken. Zo kunnen bewoners hulp krijgen bij het invullen van formulieren van de gemeente. In De Focus bevindt zich tevens SOL, acroniem voor Samen Ondernemend Leren. SOL beschikt over gezinscoaches die gezinsondersteuning leveren aan kwetsbare gezinnen (SOL, 2023). SOL wijst daarnaast buurt-

bewoners onder meer door naar de VraagWijzer en het Wijkteam. De VraagWijzer is een gratis loket van de gemeente Rotterdam, waar stadsbewoners terecht kunnen voor juridische zaken, thuisproblemen en vragen omtrent gezondheid, geld en zorg. Bovendien verwijst SOL buurtbewoners door naar formeel taal-aanbod en begeleidt werkzoekende bewoners naar betaald werk. Verder werkt SOL op sommige gebieden samen met lokale basisscholen en andere organisaties (SOL, 2023). Deze partij heeft in 2022 de aanbesteding in Rotterdam gewonnen en is daarom de komende 8 jaar aanwezig in de wijk om maatschappelijke hulp – met name gericht op groepsverbanden – aan te bieden.

House of Hope is een andere belangrijke sociaal-maatschappelijke instelling die naast in de Beverwaard ook in Katendrecht en Tarwewijk gevestigd is en als doelstelling heeft buurtbewoners een helpende hand te bieden aangaande armoede en eenzaamheid (House of Hope, 2023). Veel buurtbewoners die bij House of Hope terecht komen, leven rond of onder het bijstandsniveau en hebben te maken met schulden en gezinsproblematiek. Op de locatie kan men terecht voor hulpverlening, praktische ondersteuning, hulpverleningstrajecten, maatschappelijke hulpvragen, noodhulp en contactmomenten. Daarnaast deelt House of Hope ook regelmatig voedselpakketten, boodschappentassen en boodschappenbonnen uit aan wijkbewoners die hier behoefte aan hebben (House of Hope, 2023).

Overige instanties in de wijk zijn de Wijkhub – gevestigd in het winkelcentrum – en het Buurtsteunpunt. De Wijkhub heeft sinds november 2023 de deuren geopend en wordt bemand door de wijknetwerker en de wijkmanager, die in de frontlinie vanuit de gemeente het aanspreekpunt zijn voor bewoners. Deze frontlinie medewerkers hebben zich met name het afgelopen jaar ingezet voor een sterkere communicatie en nazorg richting bewoners, met onder andere de buurtbezoeken, waarbij bewoners hun persoonlijke vragen kunnen stellen aan een team van medewerkers. Ook de wijkagenten, de handhaving (Boa's) en een aantal jongerenwerkers zijn regelmatig te vinden in de Wijkhub, om hun diensten aan te bieden en te zorgen voor een goede afstemming. Het Buurtsteunpunt is tenslotte onderdeel van het Leger des Heils en fungeert als een buurthuiskamer voor de wijk. Bewoners kunnen hier gebruik maken van verschillende diensten zoals een telefoon, computers, kopieermachines en zij kunnen hier meedoen met activiteiten en gezamenlijke maaltijden. Het Buurtsteunpunt biedt ook activiteiten voor jonge kinderen en jongeren, zoals sportactiviteiten.

1.5 Eerder onderzoek naar de Beverwaard

Naast deze cijfermatige inzichten in de wijk, weten we uit eerder onderzoek dat de Beverwaard al jarenlang worstelt met criminaliteit en de uitspattingen daarvan in de publieke ruimte. Tegelijkertijd heeft de wijk ook te kampen met een

slecht imago. Sinds de jaren negentig en het begin van de millenniumwisseling zorgden de verschillende gewelddadige incidenten en sociale onrust in de wijk al voor een slechte naam, die naam bestaat tot op de dag van vandaag nog steeds (Bevaart et al., 2023). Hoewel er regelmatig incidenten plaatsvinden van geweld en agressie, zoals de steekpartij op een brug in de woonwijk in 2021 waarbij een minderjarig kind betrokken was, blijft het dus de vraag in hoeverre het imago van de wijk ook niet leidt tot een selffulfilling prophecy, waarbij het label 'achterstand' en 'gevaarlijk' stigmatiserende effecten heeft. Pinkster et al., (2019) tonen bijvoorbeeld aan dat veel wijken in Nederland – zoals de Bijlmer in Amsterdam – ondanks grootschalige vernieuwingen, nog steeds dagelijks worden geconfronteerd met hardnekkige stigma's over hun buurt, terwijl dit niet per se in lijn is met de interne beleving van de wijk (ibid.). Ook de Beverwaard lijkt te kampen met een dergelijk imagoprobleem.

Een andere problematiek die uit het eerdergenoemde SPRING project van het Resilient Delta Initiatief naar voren kwam, is de aanzienlijke mate van taalachterstand in de Beverwaard. Hoewel er geïnvesteerd wordt in taalaanbod op verschillende locaties, blijft het een uitdaging om tot interventies te komen die passen bij de behoeftes en interesses van mensen in de wijk. Zoals uit bovenstaande schets van de wijk ook bleek, zijn er veel verschillende lokale gemeenschapscentra en buurtinitiatieven actief in de wijk.

House of Hope

Niettemin laten bevindingen van het SPRING project zien dat mensen vaak afhaken of moeilijk te bereiken zijn. Aan de andere kant lijken instanties in de wijk ook onvoldoende samen te werken (Tudjman et al., 2012). Het rapport van Risbo concludeerde in 2012 al dat er een laag vertrouwen is in het lokale bestuur, niet alleen vanwege de slechte onderlinge samenhang van projecten in de wijk, maar ook door de vele wisselingen van de wacht in de deelgemeente, en de vele veiligheidsincidenten (zoals schietpartijen) die de subjectieve veiligheidsbeleving van bewoners enorm beïnvloed (ibid.).

Dit gebrek aan vertrouwen in lokale autoriteiten kwam een aantal jaar geleden ook tot uitdrukking, toen de gemeente Rotterdam besloot om een asielzoekerscentrum te openen in de Beverwaard. Dit leidde al snel tot veel maatschappelijke onrust. Onderzoek van de gebiedscommissie toonde dat twee derde van de respondenten tegen de komst van het centrum was, omdat ze een overbelasting van de wijk ervoeren (Doff & Höppner, 2019). In rondetafel-gesprekken gaven bewoners aan ontevreden te zijn over de procedure, zich zorgen te maken zorgen over veiligheid, het behoud van Nederlandse normen en waarden en bestaande problemen in de wijk zoals schuldenproblematiek en de toenemende diversiteit. Respondenten hadden kritiek op de besluitvorming van de gemeente. Volgens hen werden bewoners te weinig gehoord en was de communicatie slecht (ibid.).

Tenslotte speelde er in het verleden

een sterk/wij zij gevoel in de wijk. Dit kwam tot uiting in de periode van installatie van het asielzoekerscentrum, maar wordt in brede zin ook versterkt door de geografische ligging van de wijk, namelijk ver verwijderd van de rest van de stad. De ervaren hechtheid van de gemeenschap en de hechte sociale netwerken met familie en vrienden en burens zijn ondersteunend geweest in het proces van een veranderende houding ten opzichte van bijvoorbeeld het asielzoekerscentrum. Binnen deze netwerken was er ruimte om zorgen te uiten en elkaar te steunen. Tevens leidde het netwerk tot ontmoetingen met asielzoekers (Doff & Höppner, 2019). Een deel van de actiegroep tegen asielzoekers richtte later de bewonersgroep Burgers voor Beverwaard op, die activiteiten organiseerde voor de buurt zoals een Sinterklaasfeest waar ook asielzoekers welkom waren (ibid.).

Dit beeld van de Beverwaard, als een wijk met een sterke gemeenschapszin, wordt ook op de website van de gemeente Rotterdam geportretteerd: de Beverwaard wordt beschreven als een karakteristieke wijk, met een dorpse uitstraling. Statistieken van het wijkprofiel tonen dan ook dat de wijk hoog scoort op ervaren sociale cohesie en participatie. Subjectieve ervaringen van bewoners tonen echter een gemêleerd beeld, waarbij sommige bewoners juist aangeven weinig cohesie en participatie in de wijk te ervaren (Zimmermann, 2015). Ander onderzoek toont aan dat er soms ook sprake is van etnische spanningen, waarbij bewoners de

criminaliteitspiek uit de jaren negentig toeschrijven aan de komst van een groep overwegend Antilliaanse nieuwkomers (Lub & Leeuw, 2015). Desalniettemin, toont meer recent onderzoek dat bewoners van de Beverwaard best trots lijken te zijn op hun wijk en de onderlinge verbondenheid en gezelligheid in de wijk als kracht van de wijk zien (Bevaart et al., 2023).

1.6 Doel en structuur van dit rapport

Het *doel* van dit basisrapport is om de ervaringen en perspectieven vanuit de wijk Beverwaard gedetailleerd op te tekenen. Op basis van de input die het afgelopen jaar is opgehaald, zijn de kernopgave in de wijk - en onderliggende oorzaken en gevolgen - gevangen. Dit rapport wil het verhaal van in de eerste plaats bewoners, maar in de tweede plaats ook die van lokale instanties in de wijk documenteren, om van daaruit een disseminatiestrategie te bepalen om de inhoud van het rapport zo goed mogelijk voor het voetlicht te brengen bij een divers publiek van beleidsmakers, bewoners en onderzoekers. Dit rapport wordt dan ook in de komende maanden opgevolgd door *andere producten*, zoals een leaflet voor bewoners met kernbevindingen uit de gesprekken en observaties, een beleidsbrief waarin beleidsmakers en frontlinie medewerkers worden geïnformeerd en een wetenschappelijk/professioneel artikel voor een online platform (zoals sociale-vraagstukken.nl). Dit rapport is opgedeeld in twee

delen. In het eerste deel (H3 en H4) wordt er op basis van de community-gerichte aanpak gerapporteerd over het algemene beeld van de wijk gezien vanuit de ogen van bewoners en lokale instanties. Op basis van 27 verkennende interviews en wekelijkse aanwezigheid en observaties van de onderzoekers is getracht te vangen wat breed gezien de krachten en de uitdagingen in de wijk zijn. Op basis van deze data is in samenspraak met bewoners en lokale instanties toegewerkt naar een definitie of formulering van de belangrijkste kernopgave in de wijk. Het tweede deel van dit rapport (H5 en H6) richt zich op de impact op de wijk, en rapporteert over de kernopgave veiligheid, die in samenspraak met de wijk gekozen is als focus. Hiervoor zijn nog eens 29 diepte-interviews gehouden in de wijk met bewoners en lokale instanties. We analyseren in deze laatste hoofdstukken de onderliggende oorzaken en de implicaties van het veiligheidsprobleem in de Beverwaard. In het laatste hoofdstuk (H7) presenteren we conclusies en aanbevelingen, die gericht zijn op (brede) oplossingsrichtingen om de Beverwaard weerbaarder en veiliger te maken.

*Onderzoeker Warda Belabas en
community researcher Renso Borrebach*

Methoden Achtergrond

2.1 Inleiding

Zoals in het vorige hoofdstuk is uiteengezet, staat de onderzoeksmethode die ten grondslag ligt aan dit rapport bekend als 'community-basedonderzoek'. In dit hoofdstuk gaan we dieper in op onze aanvliegroute, de gekozen methoden en de wijze waarop de data vervolgens is geanalyseerd en gevalideerd. We eindigen het hoofdstuk met een korte reflectie op de beperkingen die we gaandeweg in het onderzoek tegenkwamen en de wijze waarop we daarmee omgingen. Dit resulteert in enkele aanbevelingen voor toekomstig onderzoek, waar ook in de conclusie verder op ingegaan wordt. In Appendix 1 (zie bijlage van dit rapport) wordt tenslotte het codeerschema gepresenteerd, wat uitkomst is van het inductieve onderzoeksproces dat we hebben gevolgd.

2.2 Community-gericht onderzoek

Community-based onderzoek is een onderzoeksparadigma waarbij onderzoekers een sterke samenwerking met (onderzochte) gemeenschappen aangaan, die in verschillende fases van het onderzoeksproces een rol kunnen spelen (Minkler, 2005; Wallerstein & Duran, 2010). Het principe van de community-gericht aanpak is gebaseerd op het idee van onderzoek dat op gelijkwaardige wijze gemeenschapsleden, representatieve leden van (lokale) organisaties en onderzoekers betreft in zowel probleemduiding als datacollectie en data-analyse

(Grayson et al., 2020). Het doel van dergelijk onderzoek is vaak niet alleen om gemeenschappen te betrekken in meerdere fases van het onderzoeksproces, maar ook om een langdurige samenwerking aan te gaan om gezamenlijk een beweging of verandering teweeg te brengen die (alle) leden van de gemeenschap ten goede komt (Glassman et al., 2013).

Een dergelijke community-based aanpak zorgt ervoor dat gemeenschappen de mogelijkheid krijgen om hun stem te laten horen en onderzoekers kennis en perspectieven van verschillende belanghebbenden 'bottom-up' kunnen bundelen (Collins et al., 2018). Een dergelijke aanpak creëert meer kans op een duurzame verandering, omdat de samenwerking al in het onderzoeksproces ingebed zit en het onderzoek dus ook wordt gevoed door de behoeftes van de gemeenschap. Dit maakt community-based onderzoek een werkwijze die de nodige flexibiliteit en adaptiviteit vraagt van onderzoekers. Door mee te bewegen en in te spelen op perspectieven, behoeftes en wensen van de onderzochte gemeenschap, kunnen er effectieve interventies worden ontworpen die onevenwichtige machtsverhoudingen aanpakken, wederzijds voordeel kunnen bevorderen tussen gemeenschap en wetenschappers, en wederzijdse kennisoverdracht kunnen stimuleren (Woo et al., 2017; Wallerstein & Duran, 2010).

In het kader van het Mijn Beverwaard project is ingezet op een dergelijke community-gerichte

Bewonersbijeenkomst 24 april 2024 in de Focus.

aanpak. Het Mijn Beverwaard project heeft vanaf het begin gestreefd naar het ontwikkelen van een probleemanalyse en op een interventiestrategie met de gemeenschap in de wijk zelf. Daarbij is niet vooraf ingezet op een specifiek probleem in de wijk, maar fungeerden de interviews en observaties met en van bewoners en instanties geleidelijk de bouwstenen voor een gezamenlijk beeld van wat er speelt in de wijk. Daarbij hebben we sterk ingezet op een gelijkwaardige samenwerking, waarbij bewoners en instanties betrokken waren en er gezamenlijk nagedacht werd over de richting van het onderzoek. Daarbij zijn onze tussentijdse bevindingen voorgelegd aan bewoners in de wijk – bijvoorbeeld via een

bewonersbijeenkomst in mei 2024 – om te valideren of wij de perspectieven, behoeftes en wensen in de wijk goed in zicht hebben gebracht. Daarbij was onze focus in de eerste plaats de bewoners, maar in de tweede plaats ook instanties in de wijk die hun perspectief en kennis met ons wilden delen. Niet alleen is ingezet op gedeelde besluitvorming over onze onderzoeks aanpak, maar ook hebben we getracht de financiële middelen die beschikbaar waren in de context van dit project zo veel mogelijk te gebruiken op een manier die de wijk het meeste ten goede kwam. Al met al leidde dit tot een inductieve werkwijze, die hieronder verder wordt toegelicht.

2.3 Aanvliegroute en ingezette methoden

Het Mijn Beverwaard project is in december 2023 van start gegaan. In de periode december-januari 2023/2024 is op basis van deskresearch gekeken wat de achtergrond en kenmerken van de wijk zijn. Ook is in kaart gebracht welke bestaande studies er al zijn naar de wijk (zie H1). Tegelijkertijd vond een eerste kennismaking plaats met de wijk in december 2023, deze ging van start middels een wijkwandeling, begeleid door Renso Borrebach, een bewoner die al ruim 40 jaar in de wijk woont. Het onderzoeksteam bestond uit een hoofdonderzoeker, een onderzoeker/project-manager en een student-assistent. Daarnaast voegde na de eerste gesprekken in de wijk, de genoemde bewoner – Renso Borrebach – zich tot het team in januari 2023. Laatstgenoemde bewoner is welbekend in de wijk. Zo werkt hij als vrijwilliger bij House of Hope en incidenteel ook bij andere maatschappelijke instanties, zoals SOL, waar hij onder andere huisbezoeken uitvoert om op te halen wat mensen in de wijk nodig hebben. Daardoor is hij een bekend gezicht in de wijk, heeft hij een groot netwerk in de Beverwaard en werd door zijn verbintenis aan het project toegang tot een brede en diverse groep bewoners bespoedigd.

De bevindingen in dit rapport zijn geschreven op basis van aanwezigheid in de Beverwaard, van januari 2024 tot en met januari 2025, waarbij deze periode in twee delen

ingedeeld kan worden. Van januari tot en met april 2024 zijn er vooral verkennende *diepte-interviews* gedaan in de wijk. In deze fase van het onderzoek was het doel om in de breedte in te gaan en te zoeken naar perspectieven, verhalen, wensen en behoeftes in de wijk. Naast de 27 geplande interviews met een diversiteit aan bewoners, werd onze aanpak ook gekenmerkt door meer informele korte gesprekken met mensen die we op straat of bij activiteiten tegenkwamen. De observaties in de wijk waren niet voor-gestructureerd, maar volgden vaak het verhaal of perspectief van bewoners, die vaak graag hun ervaring in en met de wijk wilden articuleren. Na elk wijkbezoek maakten de aanwezige teamleden aantekeningen van de gesprekken en indrukken. Hier kwam de flexibiliteit – die belangrijk is voor community-based onderzoek – om de hoek kijken: de onderzoekers stemden hun aanpak af op de dynamiek van de mensen en activiteiten in de wijk en legden deze meer spontane observaties achteraf systematisch vast.

In mei 2024 is er vervolgens een bewonersbijeenkomst georganiseerd om het voorlopige ‘beeld’ van de wijk te presenteren en te valideren via een collectief gesprek. De bijeenkomst had een opkomst van 28 aanwezige bewoners. Bewoners konden zich goed vinden in onze presentatie van de drie kernopgaves in de wijk (zoals we in H4 presenteren). Tegelijkertijd leidde het gesprek ook tot een keuze voor het thema veiligheid als kernopgave, omdat de aanwezige bewoners veiligheid sterk

beleefden als een basisconditie voor verdere verbetering van de wijk. Deze thematiek is in interviews met instanties in de wijk ook vaker genoemd. Na de bewonersbijeenkomst is daarom besloten om dit thema verder uit te diepen. In het tweede deel van het jaar – vanaf mei tot en met december 2024, zijn vervolgens 29 diepte-interviews gedaan met bewoners en lokale instanties in de Beverwaard om verder in te zoomen op de veiligheidsproblematiek en mogelijke interventie strategieën voor de toekomst. Net zoals in het eerste deel van het project, werden respondenten met behulp van community-onderzoeker/bewoner Renso Borrebach in kaart gebracht en benaderd. Daarbij is getracht een diversiteit van mensen te spreken in termen van leeftijd, sociaaleconomische positie en culturele achtergrond. Alle respondenten die in dit onderzoek zijn geraadpleegd kregen na afloop een cadeaubon ter waarde

van 20 euro. In het tweede deel van het onderzoek, is ook via social media – onder andere door LikejeWijk – een oproep gedaan aan bewoners om met ons in gesprek te gaan over veiligheid in de wijk. Via deze weg zijn er ook respondenten geworven. Tabel 1 geeft een korte weergave van het aantal respondenten, opgesplitst naar ‘bewoners’ en ‘instanties’. Zoals eerder gezegd, hebben we ons in de eerste plaats gericht op de perspectieven van bewoners, en deze in de tweede plaats aangevuld met interviews met de instanties in de wijk. Dit rapport is het resultaat van ruim een jaar aanwezigheid in de wijk en het sluitstuk van het eerste jaar van het project Mijn Beverwaard.

Tabel 1 Spreiding respondenten

Spreiding respondenten	
Aantal interviews met bewoners	37
Aantal interviews met instanties	19
o.a. Basisschool De Parel, Buursteunpunt, Handhaving, Hoogvliet, House of Hope, Wijkagent, handhavingsteam/Boa's, SOL, Wijkhub, winkeliers in de wijk	
Totaal aantal respondenten	56

2.4 Data-analyse en validatie

In totaal zijn er in dit onderzoek 56 (geplande) interviews afgenomen in de wijk met bewoners, instanties en ondernemers. Het grootste deel van de respondenten ging akkoord met het opnemen van het interview. Deze interviews konden daardoor ook getranscribeerd en handmatig gecodeerd worden. Voor de interviews die niet opgenomen mochten worden, zijn direct na afloop de aantekeningen zo volledig mogelijk uitgewerkt. Ook deze data zijn meegenomen in de analyse van het rapport. Aan alle respondenten is volledige anonimiteit toegezegd en alle respondenten - die niet met een professionele pet aanschoven (d.w.z.: bewoners, en niet professionals) – is een cadeaubon van 20 euro aangeboden. Het werd respondenten vanaf het begin duidelijk gemaakt dat hun deelname aan het onderzoek volledig vrijwillig was en dat zij op elk moment in het interview hun deelname konden terugtrekken.

Alle (getranscribeerde) interviews zijn handmatig gecodeerd. De keuze voor handmatige coderingen past goed bij de inductieve werkwijze, omdat het de ruimte en flexibiliteit bood om 'back and forward' te gaan tussen theorie, dataverzameling en data-analyse, en gaandeweg de gedachtegang vast te leggen die zich ontwikkelde over de betekenis van de opgehaalde perspectieven en verhalen. Drie brede categorieën dienden als startpunt: 'problemen' in de wijk,

'kansen' in de wijk, en 'oplossings-richtingen' voor de wijk. Sub codes werden flexibeler en door de data zelf bepaald (zie appendix 1). Deze techniek van 'open coderen' doet het meest recht aan de inductieve en community-based aanpak, waarbij verzamelde verhalen, wensen, perspectieven van de wijk centraal staan. De data werden meerdere malen opnieuw gecodeerd om de nauwkeurigheid te verbeteren (Berg & Lune, 2004). Hoewel codering op zichzelf geen interpretatie genereert, hielp het ons om de data te analyseren en tot valide interpretaties te komen.

Omdat deze studie vertrok vanuit de community in de Beverwaard en niet direct begon vanuit een voorgezette onderzoeksvraag (maar deze gaandeweg is bepaald vanuit de wijk), is er vooraf geen theoretisch raamwerk opgezet. Op basis van het eerste deel van de interviews (H3) is wel getracht de eerste bevindingen te verbinden met theorie over vertrouwen in de overheid, collectieve weerbaarheid en veiligheidsvraagstukken in (achterstand)wijken. Het theoretische raamwerk is dus als reactie op de eerste inzichten ontstaan. Deze werkwijze kan getypeerd worden als een abductieve onderzoeksstrategie, waarbij het onderzoek meerdere cycli van dataverzameling en theorievorming doorloopt en deze twee processen niet van elkaar te scheiden zijn, maar gelijktijdig plaatsvinden (Friedrichs & Kratochwil, 2009).

2.5 Beperkingen van het onderzoek

De bevindingen in dit rapport zijn gebaseerd op langdurige aanwezigheid en interactie met bewoners en (tot een zekere mate met) instanties in de Beverwaard. Daarbij heeft het onderzoeksteam geprobeerd zo veel mogelijk recht te doen aan de verschillende percepties en realiteiten van mensen in de wijk die hun verhaal met ons hebben gedeeld. Desalniettemin, zitten er ook beperkingen die noemenswaardig zijn. Ten eerste, is er getracht in de interviews met de wijk een diversiteit van mensen te spreken. Tot een bepaalde mate is dit relatief goed gelukt. In termen van opleidingsniveau en culturele achtergrond, hebben we bewoners uit verschillende lagen van de samenleving kunnen bereiken. In termen van leeftijd, was het een uitdaging om in contact te komen met jongere bewoners. Hoewel deze wel vertegenwoordigd zijn in de selectie (met name de leeftijdscategorie 20-30 jaar), is meer

dataverzameling nodig om de behoeftes, wensen en perspectieven van deze groep in meer detail boven water te krijgen. Jongeren onder de 20 jaar hebben we in deze studie niet kunnen bereiken.

Een tweede beperking van het onderzoek raakt aan de aard van community-based research: dit rapport is een middel om de uitdagingen in de wijk in kaart te brengen en een startpunt voor beweging in de wijk richting meer weerbaarheid. Het rapport alleen is echter niet voldoende om deze beweging tot stand te brengen. Het doel van dit rapport is dan ook – zoals aangegeven in H1 – de perspectieven en verhalen uit de wijk te documenteren, en van daaruit verder te werken aan andere producten en activiteiten om die duurzame verandering op weg te helpen. Dit rapport is daarom een instrument in een reeks van instrumenten om samen met bewoners en instanties in actie te komen.

Schets van de wijk:

percepties op kansen en
uitdagingen vanuit de wijk

3.1 Inleiding

Zoals besproken in Hoofdstuk 2 van dit rapport heeft de periode januari tot en met eind april 2024 in het teken gestaan van het verzamelen van inzichten en percepties van bewoners en aanwezige lokale instanties in de Beverwaard. De wekelijkse aanwezigheid, observaties en interviews hebben in deze periode geleid tot een beter beeld van de problematiek in de wijk; een beeld dat het beperkte eerdere onderzoek deels bevestigt, maar daarbij veel verdieping geeft op een aantal thematieken. Deze kunnen worden ingedeeld in drie kernuitdagingen:

1. Armoede en schulden.
2. Gebruik en misbruik van de publieke ruimte: verkeer, afval, en agressie.
3. Criminaliteit en overlast.

De rode draad door elk van deze beleidsdossiers is de relationele opgave in de wijk. Bij elke uitdaging kwam naar voren dat bewoners weinig vertrouwen hebben in de lokale autoriteiten om het probleem daadwerkelijk op te lossen en ervaren ze weinig responsiviteit van autoriteiten zoals de politie, de wijkagent of de gemeente. Hieronder wordt deze interne beleving van de wijk verder uitgewerkt. We beginnen echter met de krachten van de wijk, gezien de gesprekken en observaties ook inzichten hebben opgeleverd over wat bewoners en instanties in positieve zin waarderen in hun wijk.

3.2 Kansen in de Beverwaard

Sterke community: ons kent ons en zomerse gezelligheid

Veel bewoners zien de hechte gemeenschap als de grootste kracht van de wijk. Het 'ons kent ons'-gevoel en de zomerse gezelligheid worden vaak genoemd als belangrijke positieve aspecten. Een van de respondenten vertelt dat mensen elkaar proberen te helpen:

"Als een gezin het moeilijk heeft, organiseren we bijvoorbeeld een inzamelingsactie. Ze weten mij dan te vinden, en ik vind anderen om te helpen."

(Bewoner, interview februari 2024).

Dit soort initiatieven illustreert de sterke sociale cohesie binnen de wijk. Ook een andere respondent merkt op dat er veel sociale binding is:

"Veel ouders kennen elkaar, iedereen helpt elkaar. Soms vraag ik me af hoe deze ouders elkaar kennen, omdat ze geen directe link hebben, maar dat is typisch voor De Beverwaard, een dorpsgevoel."

(Bewoner, interview maart 2024).

Het dorpsgevoel wordt vaak genoemd als een kenmerk van de wijk. Bewoners hebben het idee dat het in De Beverwaard makkelijker is om contact te maken dan in andere wijken en dat mensen meer open staan voor elkaar. Een respondent vertelt hoe hij zijn buurvrouw hielp nadat haar deur was vernield door vandalen, een voorbeeld van de bereidheid om elkaar te ondersteunen. Daarnaast worden er grote bewonersinitia-

tieven georganiseerd, zoals het jaarlijkse Halloweenfeest, dat de saamhorigheid verder versterkt. Veel respondenten blijven juist vanwege het sterke gemeenschapsgevoel en de gezelligheid in de wijk wonen, zoals de bewoner aangeeft:

"Ik heb daarom ook hier een huis gekocht, ik voel me hier gewoon prettig, ik ken iedereen. Het gaat me om de gezelligheid, echt om de mensen."

(Bewoner, interview februari 2024).

Dit positieve beeld over het gemeenschapsgevoel in de wijk wordt door een aantal respondenten wel wat genuanceerd. Sommige bewoners merken op dat de sociale verbondenheid in de wijk door de jaren heen is afgenomen. Anderen geven aan dat het per straat verschilt; sommige straten zijn hechter dan andere. Een bewoner zegt daarover:

"Ik woon hier al 17 jaar en ik weet wel een beetje wie de burens zijn, maar ik spreek ze eigenlijk nooit. Dat komt ook door hoe deze wijk is gebouwd, nergens echt plekjes of bankjes die je dwingt om het gesprek met elkaar aan te gaan."

(Bewoner, interview november 2024).

De fysieke omgeving van de Beverwaard draagt volgens veel respondenten bij aan het gemeenschapsgevoel. Het is een groene wijk waar ruimte is voor ontspanning en ontmoeting. Wat ook als positief aspect wordt genoemd, is de vele laagbouw, waardoor mensen meer met elkaar in contact komen. Ook het gegeven dat de meeste huizen op

elkaar lijken lijkt positief een rol te spelen. Veel huizen zijn huurwoningen en de huizenprijzen zijn vergelijkbaar. De sociaaleconomische status van de bewoners is vrijwel van dezelfde categorie, wat leidt tot meer wederzijds begrip en verbinding.

We kunnen concluderen dat hoewel niet alle bewoners het eens zijn over de mate van gemeenschapsgevoel, het een belangrijke kracht van de Beverwaard blijft. Het 'ons kent ons'-gevoel en de bereidheid om elkaar te helpen zorgen voor een sterke sociale cohesie.

Sterke aanwezigheid van lokale centra en initiatieven: voor jong en oud

Er zijn in de wijk tal van activiteiten die de gemeenschapszin versterken. Zo worden er in het Buurtsteunpunt verschillende evenementen georganiseerd, zoals lunches, sportactiviteiten en Bijbelstudies. In De Focus kunnen ouderen samen breien, bewoners met een migratieachtergrond taalles volgen, kinderen samen knutselen en jongeren gamen op de Playstation. Daarnaast hebben jongeren in de wijk de mogelijkheid om deel te nemen aan activiteiten zoals dansen, muziek maken, voetballen en basketballen. Op donderdag is er sportavond op het veldje in het park en dat zorgt met name in de zomer voor een hoge opkomst en een goede sfeer. Een respondent geeft aan dat de trainers heel strikt optreden tegen hangjongeren die storend gedrag vertonen, waardoor de sfeer goed blijft.

Daarnaast wordt House of Hope omschreven als een waardevolle organisatie voor de wijk, waar bewoners terecht kunnen voor een kop koffie en een gesprek. Een jonge bewoner zegt over het Buurtsteunpunt:

“Buurtsteunpunt is echt een grote familie voor mij, dat vind ik een kracht, je kunt er met mensen praten en als iemand een probleem is, dan kijk dan wil ik wel helpen, maar ik ga niet met je de situatie in door te vechten of zo. (...) Dinsdagavond bijvoorbeeld, dan kan je door gewoon chillen, je kunt met ze praten. Of op donderdag is er voetbal en op zondag Bijbelstudie.” (Bewoner, interview april 2024).

Belangrijk voor deze organisaties en initiatieven zijn de mensen in de wijk die zich als vrijwilliger inzetten. Er zijn diverse sleutelfiguren in de wijk, die weten wat er speelt en waar de behoeften liggen. Het zijn de bekende gezichten in de Beverwaard die niet eenmalig, maar jarenlang actief bijdragen. De gesprekken en observaties tonen dat ondersteuning van deze vrijwillige sleutelfiguren cruciaal is voor een wijk als de Beverwaard, waar activiteiten niet vanzelf tot stand komen. Deze ‘sterke schouders’ in de wijk, blijken vaak ook nog van buiten de wijk afkomstig. Een medewerker van House of Hope zegt hierover:

“Onze ervaring is wel dat mensen in de wijk wel altijd gefaciliteerd moeten worden om dingen van de grond te krijgen, van de sterke schouders zoals we dat noemen. (...) Het zijn vaak mensen die druk zijn met hun eigen baan en gezin,

de betaalde krachten, die soms ook niet uit de wijk komen (...) het zijn toch vaak mensen die niet uit dezelfde categorie komen als de hulpbehoevenden.” (Medewerker House of Hope, interview maart 2024).

Alhoewel veel bewoners en professionals in de wijk opmerken dat het activiteiten aanbod groot is voor verschillende leeftijdsgroepen, zijn er ook meerdere mensen die aangeven dat het aanbod niet altijd goed aansluit op de behoeften van bewoners en dat niet alle bewoners, met name jongeren, even goed worden bereikt. Sommige bewoners geven ook aan dat het aanbod vroeger beter was. Zo zegt een bewoner:

“Het leeft minder, de activiteiten, vroeger zag je het, dan wist je dat je kon aanhaken. Maar nu gaat het langs mensen heen. Mensen zijn meer op zichzelf gericht. Corona speelde een grote rol. Er zijn minder betrokken bewoners dan vroeger.” (Bewoner, interview maart 2024).

Verschillende bewoners vinden dat toen de diverse instanties – waaronder Pit010, het Buurtsteunpunt, House of Hope, maar ook de kleding en voedselbank – nog in de Focus onder een dak hun activiteiten aanboden, het aanbod meer divers, groter, zichtbaarder en aantrekkelijker was. Er lijkt dus nog winst te behalen op de aansluiting van het aanbod op de behoeften van bewoners.

Ook zijn er professionals in de wijk die bouwen aan het imago van de Beverwaard en proberen zo bij te dragen aan een positief gevoel en

binding in de wijk. De facebookpagina WijkCommunity Like Je Wijk Beverwaard, opgezet door zelfstandig ondernemer Ronald Schouten die zelf ook is opgegroeid in de Beverwaard, zet in op community building door positieve berichtgeving en het inspelen op de bereidheid van burens om elkaar te helpen. In 10 jaar tijd is de pagina sterk gegroeid, met ruim 11.500 leden voor de facebook community in Beverwaard en met een bereik van 1.9 miljoen in 2024. De wijkwebsite had in 2024 alleen al 46.000 unieke bezoekers. Er werden daarbij 12.000 wijkkranten bezorgd door jeugd uit de wijk via een zakgeld project. De ondernemer legt uit:

“LikeJeWijk straalt ‘trots op je wijk’ uit en dat verbindt. Wat ook belangrijk is, is dat LikeJeWijk Beverwaard neutraal is, het is niet verbonden aan de gemeente. En de pagina is 24/7 bereikbaar, dat vinden mensen belangrijk.” (Ondernemer, interview september 2024).

De Wijkhub is in de loop van 2024 begonnen aan de imago campagne ‘Wat speelt er in jouw Beverwaard?’. Voor deze campagne gaat de wijkmanager langs de huizen om bewoners aan de hand van flyers twee vragen voor te leggen, namelijk 1) ‘Waar ben je trots op?’ en 2) ‘Waar wil je aandacht voor vragen?’. Al die antwoorden worden opgenomen in een Excel bestand en op elke vraag of verzoek wordt er een terugkoppeling gegeven aan de bewoners. Daarnaast worden er meer recent door de Wijkhub buurtbezoeken gepland, waarbij frontliniemedewerkers proberen

op straat aanwezig te zijn en bewoners te vragen naar hun zorgen en behoeften. Daarbij zijn deze frontliniemedewerkers bewust bezig met de communicatie en nazorg van bewoners. Op die manier hoopt de Wijkhub ook het afgenomen vertrouwen in de gemeente wat herstellen.

De wijkwebsite had in 2024 alleen al 46.000 unieke bezoekers.

3.3 Uitdagingen in de Beverwaard

Armoede en schuldenproblematiek

De eerder gepresenteerde cijfers over de Beverwaard, tonen op papier dat de wijk in vergelijking met andere wijken in Rotterdam een relatief zwakke sociaaleconomische status kent, gemeten naar opleiding en gemiddeld inkomen per bewoner (Lub & Leeuw, 2015). Het wijkprofiel toont dat ruim 20% van de Beverwaarders afhankelijk is van de bijstand of een uitkering. Ook tonen de cijfers dat de armoede problematiek – een probleem dat in de gemeente Rotterdam aanzienlijk groter is dan andere grote steden – in de wijk de Beverwaard ook duidelijk zichtbaar is. Dit is naar alle waarschijnlijkheid ook verbonden aan het feit dat de wijk een relatief groot een-ouder-huishoudens kent, in vergelijking met de rest van Rotterdam (20% ten opzichte van 11% stadsbreed).

In gesprekken met bewoners en lokale instanties blijken deze objectieve cijfers inderdaad een realiteit waar veel mensen in de wijk mee geconfronteerd worden. In gesprekken met bewoners komt de thematiek 'armoede' dan ook regelmatig aan bod. Veel bewoners kennen burens of familieleden die worstelen om rond te komen aan het einde van de maand. De instanties die aanwezig zijn in de Beverwaard – zoals o.a. House of Hope en het Buurtsteunpunt – spelen hier allemaal op in door gratis maaltijden voor de lunch aan te bieden. Bewoners kunnen vrijwel bij alle maatschappelijke instanties binnenlopen, en gebruik maken van gratis faciliteiten, zoals koffie en thee, de eerdergenoemde lunch (dit geldt niet voor de Focus), maar ook gratis Internet/Wifi. Deze maatschappelijke instanties proberen laagdrempelig hulpverlening te bieden, aan gezinnen in de wijk die de hulp hard nodig hebben. Ook krijgen veel ouders financiële ondersteuning vanuit de gemeente, in de vorm van een tweewekelijkse bon van 25 euro die besteed dient te worden aan (gezonde) voeding voor schoolgaande kinderen. Dit laatste is Rotterdam-breed beleid, waar de Beverwaard dus niet uniek in is, maar waar meerdere respondenten in de gesprekken op wijzen.

Toch leveren de gesprekken met bewoners ook andere inzichten op over de armoede in de wijk. Ten eerste zien we bijvoorbeeld dat veel bewoners aangeven dat de 'echte' armoede in de Beverwaard niet zichtbaar is. Er leven veel mensen in de wijk die het financieel niet breed hebben en soms zelfs onder de armoedegrens

leven, maar die uit schaamte of door gebrek aan kennis geen contact hebben met de maatschappelijke instanties die hulp kunnen bieden. Ook de gesprekken op basisschool de Parel in de wijk beaamen dit beeld. Er is veel onzichtbare armoede, situaties van mensen die financieel in de problemen zitten, maar daarnaast ook sociaal en emotioneel gezien heel geïsoleerd leven en daardoor niet tot nauwelijks bereikt worden met de juiste hulpverlening. De volgende respondent zegt daarover:

"Er zijn hier zo veel activiteiten te doen, ik was in het begin best geraakt over wat hier allemaal te doen is in de wijk (...) en toen zei ik: eigenlijk hoeven mensen hier helemaal niet eenzaam te zijn. En toen kwamen de verhalen. Voor heel veel mensen is het echt een enorme drempel om ergens op af te stappen. Maar wat is er dan voor nodig om mensen uit hun huis te krijgen, zonder aan een dood paard te trekken? (...) daar zit echt nog wel een drempel (...) weet je het gaat niet alleen over de financiële armoede, maar ook over de emotionele armoede."

(Coördinator Ouderkamer de Parel, interview februari 2024).

Het beeld is dat hulpbehoevende bewoners - mede door gevoelens van schaamte - onzichtbaar blijven. Zo stond het huidige wijkgebouw de Focus voorheen bekend als 'Huis van de Armoede', omdat de Voedselbank en Kledingbank zich beiden in het gebouw bevonden. In de praktijk zorgde dit ervoor dat sommige bewoners vanwege het stigma liever niet geassocieerd wilden worden met deze hulpverlenende instantie in de wijk.

Een tweede observatie is dat vooral een bepaalde groep bewoners in de wijk profiteren van het huidige beleid rondom ondersteuning van financieel zwakke gezinnen. Zowel bewoners als de maatschappelijke hulpverleners in de wijk zien dat het vooral dezelfde wijkbewoners (de 'usual suspects') zijn die gebruik maken van de aangeboden hulp, bijvoorbeeld in de vorm van gratis maaltijden of gratis internet. Een aantal bewoners refereren naar deze groep als 'de shoppers': bewoners die heel goed weten waar ze moeten zijn om (onbeschaamd) gebruik te maken van hulp, die ze niet per se nodig hebben, en van plek naar plek trekken. Ook ziet men dat deze groep regelmatig zelf schuldig is aan de financiële situatie waarin zij zitten, door een levensstijl die niet past bij hun inkomen. Een respondent zegt daarover:

"Dat zei ik vorige keer ook, mensen hebben alleen maar merkkleding aan mensen, weet je. (...) Ze krijgen allemaal dat ene budget. Hoe heet dat? Ja, ik ken heel veel gezinnen. Ze hebben een uitkering, ze krijgen dat budget, ze hebben niks om te eten, maar dan hebben ze wel ineens de duurste kleding aan, allemaal elektrische gadgets. Weet je, dan heb ik zoiets van waarom? Waarom geef je geeft de sociale dienst toestemming om elektrische gadgets aan te schaffen? Dat geld is bedoeld voor misschien voor eten of kleding. Weet je, mensen maken daar misbruik van en dat weet je gewoon. Wij moeten er zo hard voor werken en wij zijn dan de dupe van die mensen."

(Bewoner, interview maart 2024).

Bewoners beschrijven situaties van burens of kennissen die onverstandige beslissingen maken met betrekking tot hun geldzaken (zoals de aankoop van dure telefoons of merkkleding) en daardoor diep in de schulden zitten, maar vervolgens 'schaamteloos' gebruikmaken van faciliteiten en regelingen die aanwezig zijn in de wijk. Ook weten verschillende bewoners dat de gemeentelijke maatregel om armoede op school tegen te gaan – door ouders te voorzien van tweewekelijkse bonnen – in de praktijk geen zoden aan de dijk zet, omdat dit geld door sommige ouders wordt besteed aan andere zaken, zoals de aanschaf van sigaretten of andere producten die niet noodzakelijkerwijs te maken hebben met basisbehoeften (van kinderen).

Als gevolg hiervan observeren we een sterke polarisatie in de wijk: bewoners die deze voorbeelden kennen, voelen zich tekortgedaan ten opzichte van 'de shoppers', omdat ze het zelf ook niet breed hebben en storen zich aan de onbedoelde effecten van het beleid. Het bevestigt voor hen het beeld van een overheid (veelal: de gemeente) die een zak geld in de wijk wil stoppen, maar de wijk niet goed genoeg kennen om te weten waar de behoefte ligt. Ook leidt het tot een beeld van de gemeente als een instantie die zich niet genoeg bekommert om de uitvoering van het beleid, omdat er niet wordt ingezet op toezicht en evaluatie: leiden de maatregelen ook daadwerkelijk tot minder armoede? In deze thematiek zien we dus dat het onderliggende probleem raakt aan responsiviteit, nabijheid en vertrouwen: de gemeente en

uitvoerende instanties weten volgens bewoners en andere lokale partijen niet genoeg wat er speelt in de wijk en zijn ook niet geïnteresseerd in hoe maatregelen in de praktijk uitwerken. Dit leidt tot gevoelens van frustratie en boosheid richting zowel de 'shoppers' als 'de overheid.' Een respondent zegt hier treffend over:

"Ik zie heel veel kinderen op school die in armoede leven. Ze hebben soms geen jas aan, ook niet in de winter, of geen schoenen. Gaten in hun kleren of beschimmeld eten. Er is een initiatief vanuit de gemeente dat gezinnen 25 euro per kind krijgen voor eten om mee naar school te nemen, maar dat geld gaat op aan andere dingen, want die kinderen hebben nog steeds geen goed eten mee naar school (...) Maar diezelfde gezinnen hebben geen eten voor school, maar wel een elektrische step. Mensen maken geen goede keuzes met geld en door ze zomaar geld te geven zonder ze te leren hoe ze ermee moeten omgaan, los je het probleem niet op."
(Bewoner, interview januari 2024).

Ten slotte: vanuit de lokale instanties in de wijk wordt het beeld bevestigd dat de huidige aanpak op armoede te weinig leidt tot het bereiken van de meest kwetsbare bewoners in de Beverwaard. Daarbij observeren we ook dat alle maatschappelijke instanties (aanbestedingspartij SOL, House of Hope en Buurtsteunpunt) dezelfde type faciliteiten aanbiedt om deze problematiek het hoofd te bieden. De onderlinge samenwerking en de daarbij horende afstemming lijkt daarbij nog niet optimaal. Dit lijkt

onder andere te maken hebben met financiële structuren van subsidies, die meer competitie tot stand brengt in de wijk dan wellicht wenselijk is.

Gebruik van de publieke ruimte: verkeer, afval en 'agressief' gedrag

Een andere uitdaging die zich uitvouwt in alle gesprekken met bewoners en instanties in de wijk heeft betrekking op het gebruik van de publieke ruimte. De fysieke inrichting van de wijk leidt in de praktijk tot problemen rondom smalle straten, veel weggebruikers, weinig parkeerplekken – en daardoor veel situaties waarin bewoners te maken krijgen met gevaarlijke of agressieve verkeerssituaties. Ook vanuit de handhavers – de Boa's – in de wijk, wordt dit beeld bevestigd: in de smalle straten – met name rondom de twee basisscholen in de wijk – ontstaan regelmatig situaties waarbij weggebruikers het met elkaar aan de stok krijgen. Bewoners en Boa's omschrijven verschillende situaties waarin dit leidt tot gevloek en getier, maar soms ook explosieve ruzies tussen weggebruikers. Ook hier geeft men aan dat de gemeente weinig responsief is naar de wensen van de wijk rondom fietspaden, parkeerplekken en andere verkeerswensen die de situatie zouden kunnen verbeteren. Een bewoner zegt hierover:

"Er zijn soms heel onveilige situaties in het verkeer, door de fysieke ruimte. Soms zitten er hobbels op de weg op verkeerde plaatsen. Ik heb hier met de politie

een rondje door de wijk gemaakt en het aangewezen, maar er is nooit iets mee gedaan."
(Bewoner, interview januari 2024).

De beperkte zichtbaarheid van de wijkagent, de handhavers/Boa's en de politie – zou de problematiek ook verder versterken, omdat er in de beleving van bewoners een gebrek is aan corrigerend vermogen van gezaghebbende autoriteiten. Ook de veranderende aanspreekpunten in de wijk – zoals de wisseling van wijkagenten – hebben geen positieve invloed op het beeld dat bewoners hebben over de mate waarin hun klachten serieus worden opgepakt en doorgezet.

Een soortgelijke situatie geldt voor het afvalprobleem in de wijk. In de Beverwaard waarderen bewoners de groene plekken en de speeltereinen in de wijk sterk. Aan de andere kant zien zij dat de wijk met name in de laatste jaren ook kampt met een 'afvalprobleem': niet alleen wordt afval door bewoners regelmatig niet op de juiste plekken weggezet (veel zwerfafval als gevolg), maar ook komen bewoners van aangrenzende gemeentes zoals Ridderwerk (waar restafval inmiddels tegen betaling wordt ingeleverd) naar de wijk om hun afval te dumpen. De gemeente lanceerde een korte tijd geleden een pilot om GFT-afval op een moment in de wijk op een verzamelplaats op te halen, met het onbedoelde effect dat er nog meer zwerfafval en dumpafval terecht kwam in de wijk. De rode lijn van dit rapport komt ook hier weer terug: bewoners zijn gefrustreerd over oplossingen die de gemeente bedenkt, zonder besef van wensen,

behoefte, capaciteiten en context van de wijk. De pilot is inmiddels stopgezet. Daarnaast is de beperkte handhaving op onbehoorlijk gedrag rondom afvalstorting volgens bewoners ook een probleem, want de norm van wat 'normaal' en 'geaccepteerd' is in de wijk, wordt daardoor niet hersteld door gezaghebbende autoriteiten.

"Ze hebben zo een proef gedaan om op donderdag op 1 plek alle afval op 1 plek te verzamelen. En nu blijkt dus dat iedereen daar alles stort en ook vanuit andere wijken, het is een grote stortplaats geworden. Dat hadden wij ze ook kunnen vertellen, maar ze luisteren niet, zo'n maatregel werkt alleen als er mensen zijn die zich aan die regel houden. Je moet de wijk kennen."
(Bewoonster, interview april 2024).

Beperkte zichtbaarheid van de wijkagent, de handhavers/Boa's en de politie.

Aan de andere kant is de pilotstudie volgens frontlinie medewerkers juist een voorbeeld van hoe bewoners bottom-up hebben meegedacht over hoe de afvalverzameling in de wijk georganiseerd kan worden. Hoewel de pilot niet leidde tot de gewenste resultaten, wordt het proces ernaar toe juist gezien als een succes, omdat bewoners er sterk bij betrokken waren. Het stopzetten van de pilot omdat het niet leidde tot de

gewenste resultaten was daarbij ook een voorbeeld volgens de frontlinie medewerkers waarin de gemeente juist het signaal goed oppakte. Wederom lijkt er een discrepantie te bestaan tussen de belevingswerelden van bewoners enerzijds en het gemeentelijk apparaat anderzijds.

Gevoelens van onveiligheid en overlast

Een laatste thematiek die in de Beverwaard voortdurend terugkomt in het contact en de gesprekken met bewoners en instanties in de wijk, zijn de gevoelens van onveiligheid, die veroorzaakt worden door met name overlast van hangjongeren/ouderen en verslaafden. Hoewel ook 'zwaardere' problematiek zoals drugscriminaliteit ter sprake komen, gaat het gros van de gesprekken over onveiligheid vooral ook over interacties in het dagelijkse leven met andere Beverwaarders. Met name rondom het winkelcentrum in de wijk (rondom de Hoogvliet, meer specifiek), het park nabij het winkelcentrum, maar ook in en rondom de seniorenwoningen bij IJsselburgh speelt deze problematiek van overlast en onveiligheidsgevoelens relatief sterk. Een bewoner drukt zich op de volgende manier uit:

"Ik vind het wel een gezellige wijk, want iedereen kent elkaar, maar vaak is het ook niet veilig (...). Als je bijvoorbeeld naar de winkels gaat, dan zie je veel hangjongeren en weet je niet of het veilig is om daar te lopen. (...) Het voelt soms heel bedreigend, vooral met de grote groepen die er staan. (...) Soms lijkt

het alsof ze drugs verkopen, want waarom zou je daar zomaar staan?"
(Bewoner, interview september 2024).

Een deel van de bewoners – die geïnterviewd zijn – voelen zich over het algemeen wel veilig in de wijk, maar dit zijn met name bewoners die al langere tijd in de wijk wonen en daardoor negatieve ervaringen in een breder perspectief plaatsen. Het gaat hier om bewoners die iedereen in de wijk goed kennen en de Beverwaard als een sterke thuisbasis hebben. De negatieve ervaringen kunnen hierdoor in een groter perspectief geplaatst worden, zoals de volgende respondent ook uitlegt:

"En die hangmannen, die hangen daar altijd rond bij het winkelen, maar ze vallen mij niet lastig of zo. Voor mij is dat niet per se een probleem (...) en omdat we elkaars kinderen kennen, kan je elkaar ook aanspreken als je iets ziet. (...) En die criminaliteit die heb je ook gewoon overal."
(Bewoner, interview februari 2024).

En ook:

"Die hangmannen kennen mij ook, dus ik weet ook gewoon dat ze me niets aan zullen doen. We lopen elkaar vrijwel elke dag tegen het lijf, dus het heeft geen zin snap je, ik voel me wel veilig. Sterker nog, als ik in de problemen zou zitten, zouden die jongens me misschien zelfs helpen."
(Bewoner, interview september 2024).

Oudere bewoners, maar ook de groep jonge ouders die we spraken geven juist aan dat ze met name in de avond (na de schemering)

vermijden om in de buurt van het winkelcentrum of het park te komen, met name in de zomerperiodes als de warme temperatuur direct ook leidt tot meer groepsvorming op straat. Deze groepen van meestal jonge mannen, of oudere alcohol-consumerende ouderen en in sommige gevallen 'drugsverslaafden' – begeven zich in de avonduren vaak op deze plekken. Soms zijn gevoelens van onveiligheid direct gekoppeld aan de aanwezigheid van deze groepen, maar in andere gevallen gaat het gepaard met seksueel getinte opmerkingen die de mannen maken of het daadwerkelijk aanspreken en lastigvallen van jonge vrouwen of juist ouderen bewoners van de Beverwaard. De zichtbaarheid van alcohol en drugsgebruik door deze groepen, versterkt het gevoel van onveiligheid nog verder. Sommige ouders gaven aan hun kinderen in de avond op te halen van de tram, omdat ze het risico op negatieve ervaringen voor hun kinderen te hoog inschatten. Het gevoel van onveiligheid zit dus niet per se in met het blote oog waarnemen van acuut gevaar, maar eerder in de impliciete signalen dat er na de schemering een (onder)wereld aanwezig is in de Beverwaard die dicht schuurt tegen de grenzen van de wet. Een respondent zegt hier bijvoorbeeld over:

"Ik zie vaak cocaïne zakjes op de grond liggen of glas van gebroken alcoholistische drankjes. Je kunt niet op blote voeten door de wijk lopen, als je zou willen, zeg maar. Dat zijn kleine signalen dat er vooral 's nachts veel gebeurt in de wijk. Maar daaromheen zit gewoon veel

gezelligheid in de wijk, mensen gaan goed met elkaar om en er is een saamhorigheidsgevoel. Maar het is er wel, bijna onzichtbaar."
(Bewoner, interview september 2024).

Gevoelens van onveiligheid beïnvloeden ook de interacties met burens en andere bewoners. Op momenten van overlast – denk aan 'te harde muziek' tijdens een feest of 's nachts – geven de meeste bewoners aan dat ze medebewoners van de wijk niet durven aan te spreken op onbehoorlijk gedrag. Dit zou een te groot risico met zich meebrengen, want men is zich bewust van de criminaliteit in de wijk, wat zich ook uit in een groep mensen waar je liever geen ruzie mee wilt. Elkaar aanspreken levert daarmee een te groot risico op in termen van geweld en agressie, waardoor bewoners dit soort interacties liever uit de weg gaan.

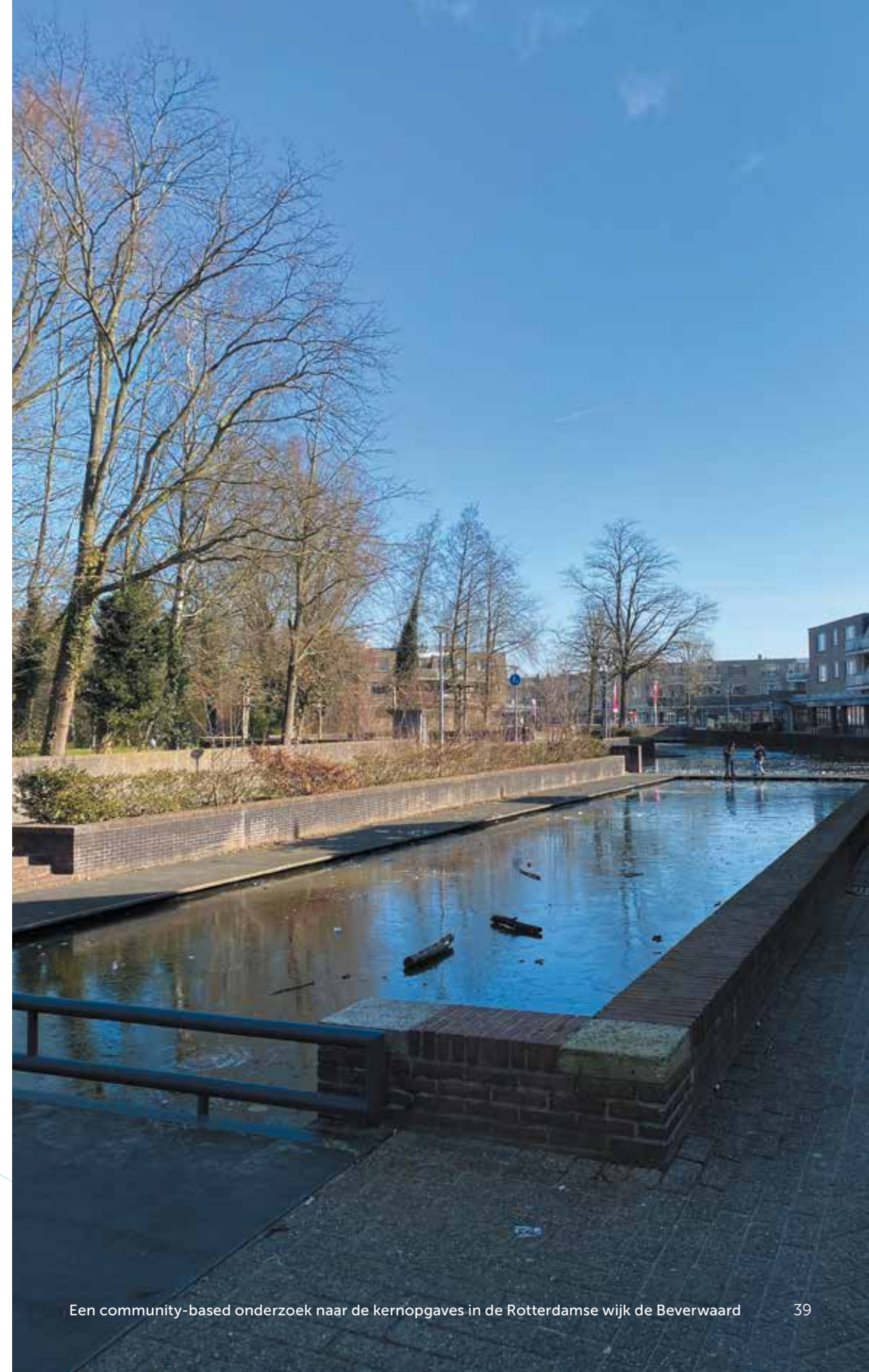
Het veiligheidsvraagstuk staat niet op zichzelf. Als een rode draad door ook dit rapport heen, geven zowel bewoners als instanties aan dat de politie, wijkagent en handhavers/Boa's beperkt zichtbaar zijn in de wijk. Bij incidenten van geweld en agressie op straat, winkelcentrum of park – leert de ervaring van de wijk dat deze autoriteiten weinig responsief zijn. Met name bewoners voelen zich erg in steek gelaten en voelen boosheid om het gebrek aan handhaving in de wijk. De meeste bewoners kennen de wijkagent(en) bijvoorbeeld niet, waardoor ze in geval van incidenten direct met de politie moeten bellen. Actie blijft in de beleving van bewoners en sommige professionals regelmatig uit. Sommige bewoners zijn ervan

overtuigd dat het imago van de Beverwaard hieraan bijdraagt. *“Politie en handhavers komen hier liever niet.”* Het gebrek aan responsiviteit en zichtbaarheid leidt op zijn beurt weer tot een vicieuze cirkel, waarin hangmannen/ouderen/verslaafden niet aangesproken worden op hun gedrag. Zowel bewoners als sommige instanties zijn daardoor hun vertrouwen (deels) kwijtgeraakt in ‘de overheid’.

“Politie en handhavers komen hier liever niet.”

Aan de andere kant stellen gemeentelijke functionarissen – denk met name aan de wijkmanager en wijknetwerker – dat er op het dossier veiligheid aanzienlijk veel gebeurt, maar dat bewoners niet altijd op de hoogte kunnen worden gebracht vanwege de bescherming van gegevens van mogelijke verdachten. Daarbij zijn er in het verleden inloopochtenden georganiseerd om bewoners te woord te kunnen staan met betrekking tot hun zorgen rondom veiligheid, maar deze zijn inmiddels gestaakt doordat er te weinig animo voor was.

Deze frontlinie medewerkers erkennen daarentegen wel dat er een groot capaciteitsprobleem (lees: personeelstekort) bij de politie is, een probleem wat ook buiten de wijk veelvuldig voorkomt. Dit toont de complexiteit van het handelen op veiligheid, gezien de belevingswereld van bewoners en ambtenaren aanzienlijk van elkaar lijkt te verschillen. Daar waar bewoners de beperkte zichtbaarheid van politie en handhaving interpreteren als gebrek aan prioritering van de wijk, zien frontlinie medewerkers van de gemeente wel degelijk een sterke aanpak op dit dossier. In het volgende hoofdstuk zoomen we hier verder op in.

Literatuur

Veiligheid, vertrouwen en responsiviteit. De relationele opgave voor de Beverwaard.

4.1 Doel van dit hoofdstuk

In hoofdstuk 3 is uiteengezet hoe een gebrek aan vertrouwen in de (lokale) overheid dwars door alle problemen heen loopt. De interviews en bewonersbijeenkomst toonden hoe bewoners van de Beverwaard relatief weinig vertrouwen hebben in de gemeente, politie, wijkagent(en) en handhaving. Dit past in een bredere context waarin we uit onderzoek weten dat vertrouwen in de overheid afneemt: dit beeld wordt niet alleen bevestigd door onderzoek in Nederland, maar ook in Europa en daarbuiten (Gracia & Arino, 2015). Een dergelijke afname is problematisch, want vertrouwen van burgers is belangrijk voor de legitimatie van besluitvorming van politieke gezagdragers en beleid-smakers, maar ook voor het garanderen van naleving van regels en procedures door burgers (Chanley, Rudolph & Rahn, 2000). In een superdiverse wijk als de Beverwaard – waarin langdurig en hardnekkige problematiek bestaat – is dat vertrouwen kwetsbaar. Niet alleen door de hardnekkige problematiek in de wijk, maar ook door de achtergrond van politieke schandalen zoals onder andere de Kinderopvangtoeslagenaffaire, waar vooral burgers uit een lagere sociaaleconomische klasse en burgers met een dubbele nationaliteit het slachtoffer van werden. Dit

blijkt negatief van invloed op het imago en de reputatie van de Nederlandse overheid (Universiteit Leiden, 2021).

Passend bij de abductieve onderzoeksstrategie, is dit theoretische hoofdstuk de uitkomst van een reflectie op de eerste bevindingen in de wijk, waarbij deze laatste zijn gekoppeld aan theoretische aanknopingspunten die relevant zijn vanuit de kernopgave veiligheid en de relationele opgave rondom vertrouwen tussen burgers en overheid. In de resterende paragrafen van dit hoofdstuk zoomen we dieper in op dalend institutioneel vertrouwen, met nadruk op superdiverse wijken, en proberen we enkele handelingsperspectieven vanuit de literatuur te schetsen.

4.2 Een context van dalend institutioneel vertrouwen in Nederland

In vergelijking met andere (Europese) landen hebben Nederlanders relatief veel vertrouwen in de overheid (Dekker & de Ridder, 2020). Wel is het afgelopen decennium de variatie in het politiek vertrouwen binnen Nederland toegenomen: onderzoek wijst op een steeds grotere groep die zich wantrouwend opstelt tegenover een stabiele grote groep die zegt

wél vertrouwen te hebben in de overheid (De Blok & Brummel, 2022). De literatuur wijst er daarnaast ook op dat gebrek aan institutioneel vertrouwen in sommige situaties voor vooruitgang en verandering kan zorgen doordat mensen in beweging komen, bijvoorbeeld door te protesteren of zich in te zetten voor bepaalde doelen. Wantrouwen kan echter ook leiden tot scepsis, ontevredenheid en het onttrekken aan democratische processen (De Blok & Brummel, 2022).

In recent onderzoek van Peeters et al. (2020) worden er vijf narratieven onderscheiden die ten grondslag liggen aan het beperkte vertrouwen in instituties: a) de onzichtbaarheid van de overheid: dit wordt het sterkst op lokaal niveau gevoeld, door onder andere het sluiten van fysieke gemeenteloketten en politiebureaus, doorgeslagen digitalisering, vleugellamme stadsdelen en te complexe wet- en regelgeving b) de onzichtbaarheid van burgers: men voelt zich niet gezien en gehoord door de overheid, die volgens burgers onvoldoende haar verantwoordelijkheid neemt in allerlei maatschappelijke problematiek c) ongelijke behandeling: een wij-zij gevoel, waarbij men het gevoel heeft dat andere groepen zoals 'de elite', 'vluchtelingen' of juist 'witte Nederlanders' voorgetrokken worden door de overheid d) het niet horen van de burger: men wordt wel opgetrommeld in zogenaamde 'schijnconstructies van inspraak', maar er is feitelijk geen sprake van inspraak en e) incompetentie: waarbij de overheid wordt verweten geen visie te hebben, en daardoor alleen gericht is op het winnen van

stemmen op de korte termijn. Deze narratieven hebben daarbij sterk betrekking op de relatie tussen lokale besturen en burgers.

Daarbij is het belangrijk oog te hebben voor de verschillende vormen van vertrouwen zoals in de literatuur uiteengezet. Vertrouwen relateert op zijn minst aan een drietal dimensies: representativiteit, procedurele rechtvaardigheid en effectiviteit. Bij representativiteit gaat het over de vraag of bewoners het gevoel hebben dat instituties hen goed vertegenwoordigen en dat alle uitgebrachte stemmen meetellen voor de uiteindelijke besluitvorming (van der Meer, 2010). Bij procedurele rechtvaardigheid gaat het om het proces en de interacties tussen overheden en burgers: de vraag is hier of men zich op een rechtvaardige en gelijkwaardige manier behandeld voelt (Tyler, 2003; Sunshine & Tyler, 2003; Rothstein, 2009). Studies laten zien dat als burgers goed behandeld worden in het proces, ze sterker bereid zijn om eventuele negatieve uitkomsten van beleid te accepteren. Uiteraard baseren bewoners hun vertrouwen in (lokale) autoriteiten ook op de prestaties van de overheid.

Ten slotte: de sociaaleconomische status en de mate van politieke vertegenwoordiging zijn ook van invloed op het vertrouwen in de overheid (Dagevos, Iedema, & Spierings, 2024; Snel et al., 2024). Onderzoek toont dan ook aan dat burgers met een lager inkomen, maar ook burgers met een migratieachtergrond gemiddeld minder vertrouwen hebben in overheidsinstanties dan burgers zonder migratieachtergrond. Dit is mogelijk nog

sterker het geval voor Nederlanders met een tweede-generatie migratieachtergrond, die in Nederland geboren en getogen zijn, maar in de politieke en maatschappelijke context vaak nog altijd uitsluiting ervaren (Heering & Crul, 2008; Dagevos & Vermeulen, 2023).

4.3 Institutioneel en interpersoonlijk vertrouwen in superdiverse wijken

De dalende trend van vertrouwen in de overheid is op lokaal niveau in (superdiverse) wijken met hardnekkige problematiek zoals de Beverwaard sterk merkbaar. Er is aanzienlijk wat literatuur waarin het ontstaan en ontwikkelen van vertrouwen in autoriteiten wordt onderzocht tegen de achtergrond van wijken en buurten met de nodige uitdagingen. Deze studies laten bovenal zien dat het leven in deze wijken niet gemakkelijk is en de sociale, fysieke en economische uitdagingen effect hebben op zowel de (mentale) gezondheid van bewoners als op de interactie en dynamiek met overheidspartijen.

In een studie van Ross (2011), bijvoorbeeld, beschrijft de auteur hoe in zogenaamde '*disadvantaged areas*' (vrij vertaald als: achterstands-wijken), bewoners zich regelmatig onveilig en '*onverbonden*' voelen. De auteur laat zien dat in dergelijke wijken met beperkte middelen en een sterk ervaren (veiligheid) dreiging, bewoners vervreemd raken van hun eigen leefomgeving. Dit heeft een lager vertrouwen in autoriteiten tot gevolg: men voelt zich machteloos, en machteloosheid gecombineerd met

wantrouwen leidt tot verhoogde niveaus van angst, stress, woede en depressie. In lijn hiermee, laat de studie van Nichols & Braimoh (2018) zien dat in dit type wijken met name jonge mensen opgroeien met een sterk geloof dat de staat niet om hen en hun families geeft. Vanuit de literatuur bestaan er twee tegengestelde verwachtingen ten aanzien van het gedrag wat mensen vertonen op basis van dit geloof ten aanzien van autoriteiten. Enerzijds is er onderzoek dat laat zien hoe gebrek aan vertrouwen van kwetsbare groepen in de overheid – denk aan '*black communities*' in de VS – overgaat op wantrouwen richting anderen in de gemeenschap. Wantrouwen heeft daarom negatieve gevolgen voor sociale cohesie en gemeenschapszin. Anderzijds is er ook onderzoek dat in dit soort wijken mensen juist wel sterk steunen op hun sociale contacten in hun gemeenschap. Raudenbush (2016) spreekt van 'selectieve solidariteit', waarmee de auteur doelt op het feit dat mensen in deze wijken leunen op een selectieve groep individuen, die hen kunnen helpen om te gaan met de persoonlijke problematiek, maar dat bredere uitwisseling wordt beperkt door het wantrouwen wat ze hebben geïnternaliseerd.

Uit bovenstaand blijkt dat (wan)trouwen in de overheid sterk van invloed is op hoe bewoners zich voelen (sociaal-emotionele effecten), maar ook op de manier waarop bewoners zich tot elkaar verhouden (gemeenschapseffecten). Voor een handelingsperspectief is het daarom belangrijk om dit uitgangspunt centraal te zetten.

Naast institutioneel vertrouwen, is het vanuit de literatuur ook belangrijk om stil te staan bij *interpersoonlijk* vertrouwen en hoe dit zich verhoudt tot institutioneel vertrouwen. In de context van politieke instituties, gaat interpersoonlijk vertrouwen over het vertrouwen wat burgers hebben in de individuen die werkzaam zijn binnen de instituten waar ze mee te maken krijgen (Campos-Castillo et al., 2016). Voor instellingen die dichter bij burgers staan, zoals lagere rechtbanken of gemeentes, toont onderzoek aan dat interacties met de individuen binnen die instelling de perceptie van de legitimiteit van de instelling beïnvloeden – een houding die bijdraagt aan vertrouwen (zie Tyler, 2006a). Tyler (2006b) stelde bijvoorbeeld vast dat wanneer mensen waarnemen dat rechters een eerlijk besluitvormingsproces hanteren, zij de instelling 'rechtbank' eerder als legitiem beschouwen en er meer vertrouwen in hebben.

Cruciaal is dat het bewijs uit Tyler (2006b) betrekking heeft op de perceptie van mensen over hun *directe interacties* met de rechtbanken. Op basis van Tylers werk kan gesteld worden dat dit effect tot stand komt via interpersoonlijk vertrouwen: mensen ontwikkelen interpersoonlijk vertrouwen door hun interacties met een individu en hun perceptie dat een 'correct' of 'eerlijk' proces binnen een instelling wordt gevolgd. Dit interpersoonlijk vertrouwen beïnvloedt vervolgens hun vertrouwen in de instelling. Dit is in lijn met van den Bos (2016) die stelt dat het vertrouwen wat burgers ontwikkelen in 'de overheid' vaak afgeleid is van het gepersonali-

seerde karakter van concrete interacties met vertegenwoordigers van die overheid, zoals ambtenaren die een betrouwbare indruk maken of die juist minder transparante procedures lijken te volgen. Het personaliseren van vertrouwen is mogelijk, en waarschijnlijk, gemakkelijker in contact met vertegenwoordigers van lokale overheden. Dit komt doordat dergelijke interacties doorgaans directer en persoonlijker van aard zijn. Bovendien kunnen ook meer indirecte interpersoonlijke interacties met lokale overheden sneller worden gepersonaliseerd. Mensen kennen bijvoorbeeld vaak medewerkers van het gemeentebureau of van diensten waarmee zij regelmatig in contact komen (ibid). Daarbij is het tenslotte belangrijk dat zowel voor interpersoonlijk als voor institutioneel vertrouwen als concepten sterk verbonden zijn met het concept 'responsiviteit'. Blokstra (2014) laat in deze context zien dat het bij responsiviteit gaat om de perceptie van een overheid die luistert naar de inwoners en vervolgens daarnaar *handelt*. Responsiviteit blijkt vrijwel de belangrijkste factor voor vertrouwen in gemeentes (ibid). Er is beperkte wetenschappelijke kennis over hoe zowel ambtenaren als burgers responsiviteit waarnemen en interpreteren, aangezien de meeste studies zich uitsluitend richten op het perspectief van ambtenaren. Om tot een evenwichtiger begrip te komen, is het essentieel om te onderzoeken hoe burgers de responsiviteit van ambtenaren ervaren en waarderen (Hofstra & Edelenbos, 2025).

Voor dit rapport is het belangrijk dat vanuit bewoners lokale instituties die actief zijn in de wijk niet alleen gezien worden vanuit hun bredere rol en functioneren in de wijk, maar ook vanuit de persoonlijke ervaringen die bewoners hebben met de lokale overheidsfunctionarissen die er werkzaam zijn. Responsiviteit naar bewoners toe is een cruciaal ingrediënt in het vertrouwen wat zich ontwikkelt. Dit onderscheid is belangrijk in het toewerken naar een handelingsperspectief voor de wijk.

4.4 Handelingsperspectieven: veiligheid in de wijk, vertrouwen en weerbaarheid

De collectieve weerbaarheidstheorie (Sampson et al., 1997) stelt dat overlast en criminaliteit in wijken vaak ontstaan vanuit een gebrek aan 'collectieve weerbaarheid' onder bewoners. Een belangrijk middel om deze weerbaarheid te vergroten, is de aanwezigheid van sterke informele sociale controle over incidenten van overlast en criminaliteit. Deze sociale controle komt alleen van de grond als er onderling vertrouwen is in elkaar, zodat men ervan uit kan gaan dat iedere buurtbewoner zal optreden bij overlast en criminaliteit.

Onderzoek van Verwer & Walberg (2012) stelt dat de collectieve weerbaarheid van de wijk niet alleen berust op vertrouwen van bewoners in elkaar, maar ook sterk samenhangt met vertrouwen in professionals en instanties die in de

wijk actief zijn. Dit is in lijn met de vorige paragraaf, waarin we beschreven hoe interpersoonlijke context – vertrouwen in overheidsfunctionarissen – een belangrijke rol speelt in de belevingswereld van bewoners. Pas als bewoners erop vertrouwen dat instanties in de wijk door uitoefening van sociale controle de buurt leefbaarder en veiliger kunnen maken, dan zullen zij bereid zijn zich ook in te spannen voor dit doel. Met name als het gaat om incidenten in de wijk waar de veiligheid sterk onder druk staat en er dus een hoog gevoel van urgentie is, zijn bewoners alert op het handelen van overheden en wordt interventie hoog gewaardeerd. Verwer & Walberg (2012) laten in hun empirische studies zien dat deze veronderstellingen in lijn zijn met de realiteit van verschillende achterstandswijken waar zij onderzoek deden. Een belangrijke bevinding hier is dat bewoners het vooral als taak en verantwoordelijkheid van publieke professionals beschouwen om op te treden, zodat overlast en criminaliteit verminderen. Als dergelijke handhaving uitblijft, raken bewoners teleurgesteld en zien ze het gedrag van publieke professionals als een teken van nalatigheid of onverschilligheid. Op zijn beurt leidt deze interpretatie tot een minder grote bereidwilligheid om zelf actief sociale controle uit te oefenen. Bewoners doen dat alleen in laag attenderende voorvallen, waarbij de eigen persoon, het eigen huis, of het gezin direct wordt geraakt (ibid.).

Het handelingsperspectief hier lijkt dus te wijzen op ten minste een tweesporen-aanpak:

Ten eerste: om bewoners te activeren en de weerbaarheid te vergroten, dient men eerst het vertrouwen te herstellen in het handelen van publieke professionals zelf. Het werk van Walberg (2014) is in lijn met het bovenstaande, maar laat daarbij ook zien dat professionals in de praktijk door een geïntegreerde aanpak, met extra oog voor de 'slechtste' straten en de 'ergste overlastbezorgers' weliswaar op de juiste weg zijn, maar de sociale controle door deze professionals vaak niet *zichtbaar* is voor bewoners. Professionals geven immers liever niet te veel ruchtbaarheid aan veiligheidsincidenten en relatief veel (re)acties vinden ook plaats achter gesloten deuren. Daardoor neemt het vertrouwen in lokale autoriteiten en hun handelingskracht door de jaren nauwelijks toe. Interventies die wel zichtbaar zijn voor het oog van de bewoner leiden ook niet noodzakelijk tot meer vertrouwen, omdat ze door hun hoge verwachtingen teleurgesteld raken in wat professionals daadwerkelijk kunnen doen (ibid). Hier is het dus belangrijk dat professionals in deze wijken niet alleen bezig zijn met het selecteren van de juiste interventies, maar ook met de communicatie over het ingeslagen pad. De beeldvorming van bewoners over de interventies is immers cruciaal voor de mate waarin zij vervolgens zelf bereid zijn om mee te doen en anderen aan te spreken op ongewenst gedrag. Aandacht voor opbouw van *interpersoonlijk vertrouwen* in relaties tussen

bewoners en professionals (of: overheidsfunctionarissen) is daarmee cruciaal.

Hoe meer iemand zich vertrouwd voelt in de buurt, hoe veiliger iemand zich voelt.

Een tweede spoor wat ingezet kan worden om zowel vertrouwen als veiligheid in de wijk te vergroten gaat over gemeenschapszin. De literatuur laat duidelijk zien dat verbondenheid en vertrouwen in elkaar, bijdraagt aan een sterkere sociale cohesie en daarmee ook aan een weerbaardere wijk. Zo stelde Boers (2008) al dat de perceptie van criminaliteit en overlast in de buurt de beste voorspeller van veiligheidsbeleving is, maar dat vertrouwen in de buurt net zo belangrijk is. Hoe meer iemand zich vertrouwd voelt in de buurt, hoe veiliger iemand zich voelt. Veiligheid in een buurt wordt dus niet alleen versterkt door criminaliteit te verminderen, maar ook door het vergroten van vertrouwen, leefbaarheid en de zelfredzaamheid van bewoners. Dit is in lijn met Van Steden et al. (2010) die stellen dat het voorkomen en bestrijden van onveiligheid niet alleen gaat over 'negatieve veiligheid' (dus het verminderen van criminaliteit van overlast, criminaliteit etc.), maar ook om het bouwen aan 'positieve veiligheid', ofwel veiligheid door het behoren en ingebed zijn in een 'gemeenschap'. Bovengenoemde auteurs laten zien hoe vooral

zwakke maatschappelijke verbanden – zoals kortstondige vluchtige contacten op straat, in de eigen wijk of op internet – een uitweg kunnen bieden voor een groter gevoel van veiligheid. Meer onderzoek is nodig om te achterhalen wat de mogelijkhedenvoorwaarden van positieve veiligheidsbeleving zijn als het gaat om 'gemeenschapszin' en 'zich thuis voelen'. Dit spoor van denken zou ook mogelijk toepasbaar zijn in de wijk Beverwaard, zoals we verder zullen beargumenteren in de volgende hoofdstukken.

De samenhang tussen de genoemde handelingsperspectieven ligt in het wederzijdse verband tussen collectieve weerbaarheid, vertrouwen in instanties en sociale cohesie.

1. Vertrouwen is een voorwaarde voor weerbaarheid. De collectieve weerbaarheidstheorie (Sampson et al., 1997) stelt dat sociale controle door bewoners alleen effectief is als er onderling vertrouwen bestaat. Verwer & Walberg (2012) breiden dit uit door te stellen dat vertrouwen in professionals en instanties óók een cruciale rol speelt. Als bewoners erop vertrouwen dat instanties effectief ingrijpen, zijn ze eerder geneigd zelf verantwoordelijkheid te nemen. Walberg (2014) toont echter aan dat het handelen van professionals (lees: overheidsfunctionarissen) vaak onzichtbaar blijft, waardoor vertrouwen niet toeneemt.

Dit benadrukt de noodzaak van transparante communicatie over interventies en het werken aan interpersoonlijk vertrouwen tussen bewoners en overheidsfunctionarissen. Dit raakt ook aan het beeld van een responsieve overheid, dat wil zeggen: de perceptie van een overheid die luistert naar de inwoners en vervolgens daarnaar handelt.

2. Sociale cohesie als basis voor veiligheid. Cohesie en onderling vertrouwen in de wijk dragen bij aan een groter gevoel van veiligheid (Boers, 2008). Van Steden et al. (2010) maken onderscheid tussen 'negatieve veiligheid' (criminaliteit verminderen) en 'positieve veiligheid' (het gevoel van verbondenheid en sociale inbedding). Dit perspectief benadrukt dat sociale cohesie niet alleen het veiligheidsgevoel verhoogt, maar ook kan leiden tot meer betrokkenheid en zelfredzaamheid van bewoners.

Deze twee sporen zijn nauw met elkaar verweven: zonder vertrouwen in instanties zullen bewoners minder geneigd zijn om zelf sociale controle uit te oefenen, en zonder sociale cohesie blijft de basis voor collectieve weerbaarheid zwak. In de volgende hoofdstukken wordt onderzocht hoe deze aanpak toegepast kan worden in Beverwaard.

Veiligheid als kernopgave:

oorzaken, gevolgen en oplossingsrichtingen

5.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de kernopgaven van de Beverwaard. Daarbij vormt de relationele opgave tussen overheidspartijen en bewoners een rode draad door de drie beleidsvelden: armoede, gebruik van de publieke ruimte en veiligheid. In het vorige hoofdstuk is daarom – conform de abductieve onderzoeksstrategie – een theoretische verkenning gepresenteerd, die aanknopingspunten biedt voor mogelijke oplossingsrichtingen.

De onderzoekers hebben in gesprek met de wijk geprobeerd een kernopgave te selecteren. Deze keuze is gebaseerd op de vele gesprekken en interacties met bewoners en instanties in de wijk, waarin herhaaldelijk werd benadrukt dat veiligheid een randvoorwaarde is om andere problemen in de wijk aan te pakken. Ook tijdens de bewonersbijeenkomst in mei 2024 stond veiligheid centraal als prioriteit voor de Beverwaard.

De Beverwaard is een wijk met hardnekkige problematiek die sinds de jaren '70 allerlei vormen heeft aangenomen. Veiligheid is daarbij altijd een kernvraagstuk geweest, wat zich ook weerspiegelt in het externe imago van de wijk. In dit hoofdstuk wordt het veiligheidsvraagstuk verder uitgewerkt. Op basis van de verzamelde data schetsen we van de huidige situatie, de onderliggende oorzaken en de gevolgen.

5.2 Verschillende percepties op veiligheid

Veiligheid in cijfers

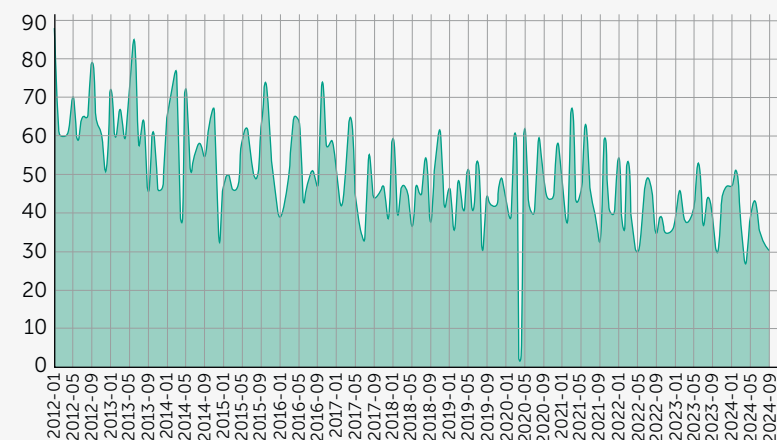
De Beverwaard kampt al decennia lang met problemen op het gebied van veiligheid. Recente politiecijfers laten zien dat er in 2023 per 1.000 inwoners de volgende misdrijven zijn geregistreerd:

- Diefstal: 12,23
- Gewelds- en zedenmisdrijven: 5,99
- Oplichting: 6,74
- Vernieling: 6,66
- Verkeersovertredingen: 6,32

Ook cijfers van het veiligheidsdashboard van Rotterdam bevestigen dat de Beverwaard in termen van veiligheid worstelt met een aantal thema's, met name als het gaat om meldingen en ervaringen van overlast. Toch lijkt het aantal misdrijven in de wijk in termen van objectieve cijfers te zijn afgenomen in de periode 2012-2024.

Uit de veiligheidsdashboard van de gemeente blijkt daarnaast dat de wijk in verhouding tot het gemiddelde van Rotterdam niet per se veel slechter scoort. Het aantal meldingen van overlast is in de Beverwaard bijvoorbeeld lager dan in de rest van Rotterdam. Desondanks ligt het percentage bewoners dat overlast van omwonenden ervaart met 17% aanzienlijk hoger dan het Rotterdamse gemiddelde van 11%. Ook ervaren bewoners in de Beverwaard vaker overlast van jongeren in de buurt: 5% in de Beverwaard tegenover 4% in Rotterdam. Opmerkelijk is dat hoewel het aantal meldingen in de

Figuur 6 Alle misdrijven in de buurt Beverwaard (Rotterdam) sinds januari 2012

■ Alle misdrijven de buurt Beverwaard (Rotterdam)

Bron: Drimble, op basis van politiedata (2024).

Beverwaard lager is, de ervaren overlast juist aanzienlijk hoger ligt dan de rest van Rotterdam. In de volgende paragrafen laten we zien hoe de subjectieve ervaringen van bewoners goed passen bij deze objectieve weergave van veiligheidsbeleving.

Veiligheid in verhalen en beelden

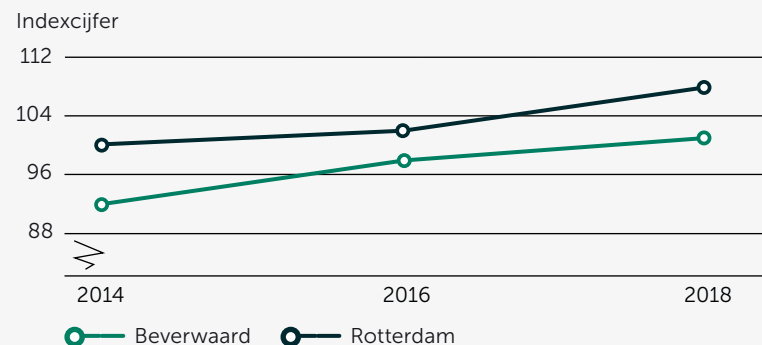
De opgehaalde verhalen in de wijk laten zien dat een groot deel van de bewoners en lokale instanties een veiligheidsprobleem signaleren. Daarbij zien we een gemêleerd beeld van een kleinere groep bewoners die zich relatief veilig voelt versus een grotere

groep bewoners die zich onveilig voelt op bepaalde plekken en tijdstippen in de wijk.

De eerste groep bewoners (h)erkent de problematiek in de wijk rondom veiligheid wel degelijk. Overlast, hangjongeren of 'hangmannen', gestolen scooters en de welbekende schietincidenten, staan bij hen sterk op het netvlies gegrift. Toch voelen deze bewoners zich veilig in de wijk, vaak omdat ze sterk ingebed zijn in de wijk en veel mensen in de wijk kennen. Daarnaast gaat het – zoals in hoofdstuk 3 toegelicht – vaak om bewoners die een groot deel van

Figuur 7 Veiligheidsindex

Veiligheidsindex (2014=100)

Meldingen m.b.t. overlast per 1.000 inwoners

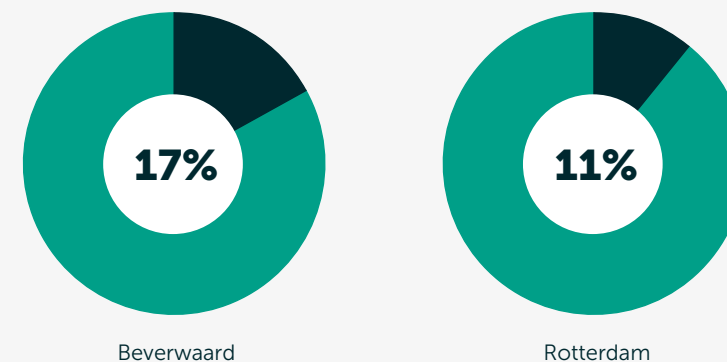
Veiligheidsenquête OBI, 2018
Bron: Drimble, op basis van politiedata (2024).

hun leven in de wijk wonen. Hierdoor zijn ze niet alleen sterk ingebed in de sociale structuren van de wijk, maar kunnen ze incidenten en onveilige situaties ook in een breder perspectief zien. De problemen in de Beverwaard zijn volgens hen niet typisch voor deze wijk, maar spelen op veel andere plekken in Rotterdam (en daarbuiten). Daarbij geeft het gevoel van bekendheid met de mensen in de

wijk ook een sterker gevoel van veiligheid. Zo stelt een respondent:

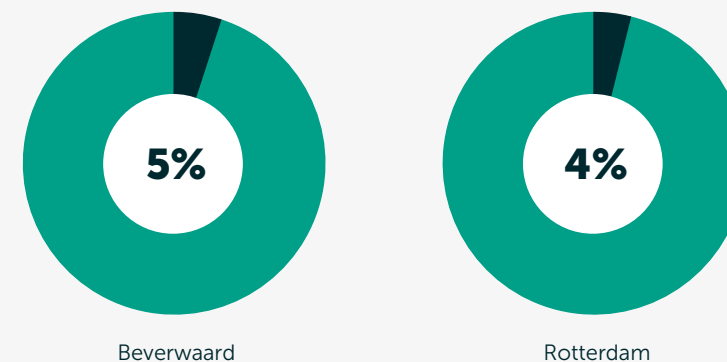
"Weet je er is hier een heel sterke community. En ja er zijn wel incidenten, zoals daar bij het water en een paar jaar geleden bij de tramhalte, toen die vader werd neergeschoten, maar dat heb je overal weet je."
(Bewoner, interview maart 2024).

Figuur 8 Aandeel dat overlast ervaart van omwonenden

Veiligheidsenquête OBI, 2018

Figuur 9 Aandeel dat overlast ervaart van jongeren in de buurt

Veiligheidsenquête OBI, 2018

En een andere bewoner, die al jaren actief is in de wijk, zegt hierover:

“En ja die hangmannen die hangen daar ook altijd op dezelfde plekken. Maar bij het winkelen als ik langs ze loop, vallen ze me echt niet lastig of zo. Ik zie het niet per se als een probleem dat ze daar staan. (...) Kijk, en ik ben gastouder, dus ik ken veel mensen in de wijk, en als ik een kind zie die iets doet wat niet mag, dan spreek ik ze gewoon aan. Ze kennen mij ook allemaal.”
(Bewoner, interview maart 2024).

Uit de interviews blijkt echter dat de meerderheid van de geïnterviewde bewoners en lokale instanties wel degelijk een grote zorg ervaart als het gaat om de veiligheid in de wijk. Velen voelen zich onveilig, vooral op specifieke plekken en tijdstippen. Zoals eerder benoemd gaat het hier vooral om het centraal gelegen winkelcentrum, en specifiek de omgeving rondom supermarkt de Hoogvliet. Ook het park vlakbij het centrum passeerden in de gesprekken vaak de revue als een plek die bewoners liever uit de weg gaan. Tenslotte wordt het seniorencomplex IJssel Burgh vaak genoemd als een locatie waar de overlast aanzienlijk is. Een groot deel van de respondenten gaf aan vooral deze plekken in de avonduren te vermijden, omdat de overlast dan het ergst is. Daarnaast lijkt de overlast in de zomerperiode – als de dagen warmen en langer zijn – ook substantiëler, omdat mensen dan over het algemeen meer en tot later buiten zijn.

Op alle plekken gaat het om verschillende type overlast, maar in essentie wordt met name de

aanwezigheid en de groepsvorming van jonge jongens, ‘hangmannen’ of verslaafden (vooral drugs/alcohol gerelateerd) geproblematiseerd. Voor de groep ‘jonge jongens’ gaat het met name om geluidsoverlast, groepsvorming en luidruchtigheid door scootergebruik. Ook associëren bewoners deze jongere groep jongens met zwaardere misdaden in de wijk, zoals berovingen, scooter diefstal of schiet- en steekincidenten. Handhavende diensten in de wijk en de Wijkhub bevestigen dit beeld. De groep ‘hangmannen’ wordt bestaand volgens bewoners uit mannen boven de 30 jaar die vaak samenkomen op straat en luidruchtig zijn tot laat in de avonduren. Daarbij wordt regelmatig alcohol en drugs genuttigd en slaat de sfeer soms om naar (seksueel) grensoverschrijdend gedrag richting voorbijkomende bewoners. De laatste groep die in de interviews wordt genoemd zijn de drugs- en alcoholverslaafden – vaak oudere bewoners uit de Beverwaard die rondom de Hoogvliet en het ouderencomplex regelmatig voor onrust zorgen.

Niet alleen bewoners in de wijk identificeren deze verschillende overlast gevende groepen in de wijk, maar ook handhaving, wijkagenten en frontlinie gemeentemedewerkers van de Wijkhub hebben deze groepen goed in beeld. Daarbij is men het erover eens dat het tegengaan van groepsvorming en overlast niet altijd even gemakkelijk is, omdat de overlastgevers in de wijk wonen en soms niet zichtbaar en ernstig genoeg de wettelijke kaders overtreden. De problematiek rondom de jonge jongens in de wijk is daarnaast een stuk complexer dan

men op het eerste oog denkt. De betrokken jongens worstelen op allerlei vlakken. In veel gevallen zijn hun ouders te weinig in beeld, kampen ze met mentale kwetsbaarheid of een lichtverstandelijke beperking, of raken ze door groepsdruk en het opgroeien in een straatcultuur verder in een spiraal neerwaarts. In box 5.1 gaan we dieper in op de complexiteit en verwevenheid van problemen binnen de overlast gevende groep in de Beverwaard. Het ‘wegsturen’ van de jongens is dan ook niet de oplossing voor de onderliggende problematiek die hier speelt. Oplossingen liggen vaak op het vlak van opvoedkundige ondersteuning, het aanbieden van vrijetijdsbesteding, maar ook het tegenwicht bieden aan de aantrekkingskracht van de straatcultuur. Het is belangrijk alternatieven te bieden voor de plekken en groepen waar deze jonge jongens zich kunnen verbinden en een gevoel van erbij horen ervaren.

Daarnaast wordt er vanuit politie en handhaving achter de schermen gewerkt aan het zoeken naar mogelijkheden om in te grijpen op overlast die raakt aan criminaliteit, zoals de gestolen scooters problematiek, berovingen en schietincidenten. Dit werk is volgens deze frontlinie professionals echter niet altijd zichtbaar voor wijkbewoners. Handhaving en wijkagenten erkennen daarbij dat de communicatie richting bewoners over wat er in de wijk gebeurt aan preventie en normherstel onvoldoende aandacht krijgt. Het is belangrijk om te benadrukken dat de analyse van bewoners in de wijk deels overeenkomt met de beleidsanalyse van de gemeente (d.w.z. de

Wijkhub en handhavende diensten). Beide beschrijven dezelfde overlast(groepen) en plekken in de wijk. De discrepantie zit vooral in de perceptie van bewoners en ambtenaren op de intensiviteit van overheidshandelen. Bewoners ervaren geen duidelijke prioritering van een stevige aanpak van de veiligheid in de wijk, terwijl overheidsfunctionarissen benadrukken dat zij hier wel degelijk aan werken. Volgens hen is deze aanpak echter niet altijd even zichtbaar en kan de snelheid of effectiviteit variëren door de complexiteit en verwevenheid met andere problematiek.

Niet alleen bewoners in de wijk identificeren deze verschillende overlast.

Tenslotte: op basis van de gesprekken met bewoners en instanties in de wijk, staan de subjectieve veiligheidsgevoelens niet op zichzelf. Voor de meerderheid van de bewoners is het gebruik van de publieke ruimte sterk verbonden met een gevoel van onveiligheid. Zo zorgt afval op straat – met name rondom de school – voor een onrustig gevoel, wat niet bijdraagt aan een prettige beleving van de wijk. Daarnaast leiden verkeerssituaties rondom verkeerd geparkeerde auto's of te hard rijdende auto's regelmatig tot escalaties. Ook dit soort incidenten draagt bij aan het onveilig gevoel dat veel bewoners ervaren. De Beverwaard is bovendien een geografisch geïsoleerde wijk in Rotterdam met een sterke ‘ons-kent-ons’- gemeenschap.

Geweldsincidenten in wijk, zoals het dodelijke schietincident in 2020, zijn diep verankerd in het collectieve geheugen van de wijk en versterken het onveilige gevoel van een relatief groot deel van de gesproken bewoners.

De kernopgave in de Beverwaard is daarmee een hardnekkig en

complex vraagstuk, wat niet alleen raakt aan zichtbare overlast in de vorm van groepsvorming en geluidshinder, maar op een dieper niveau net zo goed raakt aan opvoeding, vrijetijdsbesteding, straatcultuur, en de fysieke inrichting en gebruik van de publieke ruimte in de wijk. In de volgende secties van dit hoofdstuk zoomen

Box 5.1 Vervlechting van onveiligheid met andere complexe problemen in de wijk

Overlast veroorzaakt door jongeren, rondhangende mannen en verslaafden is een van de meest gehoorde klachten van bewoners in de Beverwaard. De indruk bestaat dat zowel de overlast als de criminaliteit de afgelopen jaren is toegenomen. Gesprekken in de wijk wijzen erop dat er bij deze groepen meer speelt dan enkel de vraag hoe groepsvorming en daarmee samenhangende overlast op straat kan worden voorkomen.

Op basis van gesprekken met maatschappelijke instanties, de wijkagent en bewoners ontstaat het beeld dat veel van deze jongemannen te maken hebben met meervoudige problematiek. Velen groeien op in kwetsbare gezinssituaties, zoals eenoudergezinnen of huishoudens met een lage sociaaleconomische status en beperkte financiële middelen. Daarnaast kent Beverwaard een bovengemiddeld aantal bewoners met een licht verstandelijke beperking, wat ertoe kan bijdragen dat sommige jongeren op jonge leeftijd extra vatbaar zijn voor groepsdruk en risicogedrag. Door instabiele thuissituaties, gekenmerkt door onrust, trauma's en een gebrek aan ouderlijke begeleiding, zoeken zij saamhorigheid en acceptatie op straat.

Uit gesprekken in de wijk blijkt tevens dat er een tekort is aan activiteiten die aansluiten bij de interesses van deze jongeren en mannen. Sommigen stellen dat het probleem niet zozeer ligt bij het aanbod zelf, maar bij het beperkte bereik ervan, doordat de communicatie onvoldoende aansluit bij deze doelgroep.

Deze context van meervoudige problematiek is van groot belang, omdat een effectieve veiligheidsaanpak in de wijk recht moet doen aan de diepere en onderling verweven achterliggende factoren. In het resterende deel van dit rapport ligt de nadruk op de dynamiek tussen bewoners en instanties in de wijk. Binnen de huidige scope is er onvoldoende ruimte om uitgebreid in te gaan op deze complexe context, maar voor het formuleren van oplossingsrichtingen is dit inzicht essentieel. Daarom wordt hier in de conclusies van dit rapport op teruggegrepen.

we dieper in op onderliggende oorzaken en gevolgen van het veiligheidsvraagstuk.

5.3 Veiligheid en onderliggende processen en patronen in de wijk

De verzamelde interviews en observaties in de Beverwaard leiden niet alleen tot een scherp beeld van de veiligheidsproblematiek, maar bieden ook inzicht in de achterliggende oorzaken en mechanismen die het veiligheidsprobleem teweegbrengen en in stand houden.

In deze sectie gaan we niet zo zeer in op de inhoudelijke oorzaken van onveiligheid, denk aan gedragsproblematiek en opvoedingsproblematiek of factoren die samenhangen met armoede (zie reflectie box 1). We richten ons daarentegen op de processen en interacties tussen lokale overheid en burgers die het voortbestaan van de problematiek in stand houden. Het zijn namelijk deze processen en interacties die in de interviews met de wijk de boventoon voerden. Daarmee lijkt hier de meeste winst te behalen voor het interveniëren op het veiligheidsprobleem.

De achterliggende oorzaken van het veiligheidsprobleem kunnen worden ingedeeld in twee categorieën:

- Corrigerend vermogen en handhaving vanuit de overheid
- Zwakke weerbaarheid en sociale controle van de wijk

Het eerste thema legt vooral structuren en dynamieken vanuit de overheid bloot die het veiligheidsprobleem in de wijk niet structureel lijken aan te pakken of zelfs in stand houden. Het tweede thema gaat meer in op de rol van de gemeenschap en de wijk zelf in de veiligheidsopgave.

5.3.1 Weinig handhaving en corrigerend vermogen vanuit lokale overheid

In gesprekken met lokale instanties en bewoners ontstaat een beeld van de Beverwaard als een wijk waar handhavende diensten weinig zichtbaar aanwezig zijn. Een aanzienlijke meerderheid van de geïnterviewde bewoners geeft aan dat politie, handhavers en wijkagenten zeer beperkt zichtbaar zijn in de wijk. Dit baart hen zorgen, want de problemen die er in de wijk spelen vragen volgens hen vooral om een corrigerende 'harde hand', die de norm van gewenst en ongewenst gedrag in de wijk herstelt. Aan deze perceptie op gebrek aan overheidshandelen liggen regelmatig persoonlijke ervaringen ten grondslag. Het gaat hier om ervaringen die te maken hebben met overlast en, in bredere zin, onveiligheid – zoals geluidsoverlast door burens, ongeoorloofd gedrag van hangjongeren of hangouders, maar ook gewelddadigere situaties zoals huiselijk geweld of winkeldiefstal, waarbij politie of wijkagenten volgens bewoners niet of niet op tijd op reageren. Het gebrek aan effectief optreden van handhavende partijen of het niet tijdig optreden zonder enige vorm van communicatie, zorgt ervoor dat mensen in de wijk teleurgesteld zijn geraakt

in met name gemeente, politie, handhavers en wijkagenten. Zoals de volgende uitspraken laten zien, is dit signaal niet alleen hoorbaar vanuit bewoners, maar ook vanuit andere partijen zoals de school in de wijk:

“Nou, er is vanuit instanties ook gewoon een soort onverschilligheid, en dat heeft niks met ons te maken, maar met die instanties zelf. Ik zat in de situatie dat ik bedreigd werd door die Antilliaanse mannen, en de persoon in kwestie, was een bekende in de wijk. En als je dat dan aankaart, dan krijg je die onverschilligheid, de politie doet er helemaal niets mee. Niemand reageert erop, ze laten het gewoon gaan. Daar heb ik wel last van ja.”
(Bewoner, interview maart 2024).

“Nee, en ze hebben geen tijd want ze komen mensen te kort. En bij alles wordt gezegd je moet de politie bellen, maar vorige keer waren daar jonge jongens aan het blowen bij school. En ik ben meteen de directeur gaan halen, want de wijkagent direct bellen dat gaat niet meer. Je moet de politie bellen maar ja. Ook met die parkeerchaos op school, ik heb ze misschien 1 of 2 keer zien rijden, maar daar blijft het bij. Daarna heb ik ze nooit meer gezien.”
(Bewoner, interview april 2024).

En ook vanuit de supermarkt in de wijk:

*“De band met de politie in de wijk is heel moeizaam. Ze willen vaak gewoon niet komen bij diefstal of incidenten, omdat ze onderbe-
mand zijn denk ik en hier gewoon geen prioriteit aan geven. En zelfs als ze komen zijn ze heel weinig*

empathisch, ze weten helemaal niet wat er speelt bij veel mensen.”
(Medewerker supermarkt Hoogvliet, interview maart 2024).

Hoewel mensen over het algemeen goed begrijpen dat politie en handhaving met een personeelstekort kampen, is er weinig begrip voor de manier waarop deze professionals structureel de problemen in de wijk lijken te negeren en niet de moeite nemen om daarover te communiceren. Het probleem zit dus niet alleen in de beperkte zichtbaarheid van handhavende diensten, maar ook in het gebrek aan goede communicatie naar bewoners toe. In lijn met studies zoals die van Nichols & Braimoh (2018), ontstaat er bij veel bewoners hierdoor het gevoel dat de overheid niets om hen en hun wijk geeft. Een sterk gedeeld sentiment in de wijk is dan ook dat bewoners niet kunnen rekenen op de overheid en al helemaal niet op de politie. Een wijk als de Beverwaard met een negatief imago wordt volgens bewoners bewust vermeden door handhavende diensten. Dit sentiment komt ook duidelijk terug in de bewoners-bijeenkomst, waar de volgende uitspraak van een bewoner tot een luid applaus leidde:

“En weet je waarom ze niet komen? Omdat dit de Beverwaard is. Het boeit ze niet. Want het is die ghetto van de Beverwaard, met een negatief imago waar niemand zich aan wil branden. En waar niemand om geeft.”
(Medewerker welzijnsorganisatie Beverwaard, focusgroep mei 2024).

Het laatstgenoemde citaat toont aan dat men zich in de Beverwaard ongelijk behandeld voelt ten

opzichte van andere wijken die niet hetzelfde negatieve imago hebben. Dit leidt in de perceptie van bewoners dan ook niet alleen tot een bepaalde mate van onverschilligheid, maar ook tot angst bij handhavende diensten om in te grijpen in de wijk. Zoals we in de volgende sectie laten zien, zorgt deze perceptie ervoor dat mensen hun vertrouwen in de overheid (breed) kwijtraken. Nog belangrijker: de beperkte zichtbaarheid van handhavende diensten leidt ertoe dat de overlast van hangjongens, de hangmannen en verslaafden kan blijven voortbestaan. Deze probleemgroepen wanen zich onschendbaar en de norm van ‘goed gedrag’ wordt – volgens bewoners en sommige instanties – onvoldoende hersteld in de wijk. Een grote meerderheid van de bewoners – met name degenen met kinderen – ziet dit als een belangrijk probleem, omdat het gebrek aan corrigerend vermogen in de wijk ertoe leidt dat jongeren in de wijk opgroeien met verkeerde rolmodellen. Crimineel of overlast gevend gedrag wordt immers op deze manier genormaliseerd. De volgende uitspraken van respondenten illustreren dit breed gedragen narratief in de Beverwaard:

“En als je in het winkelcentrum gaat kijken, rond een uur of vier, zie je daar een groep jongeren met hun brommers steigerend door het winkelcentrum... en als je dan de politie belt of de Boa's, dan komt er misschien wel iemand, maar die staat alleen. Dus die kan niet optreden. Dus die jongens gaan gewoon door, die doen gewoon waar ze zelf zin in hebben.”
(Lid wijkraad, interview april 2024).

“Weet je, de politie moet er zijn om je te beschermen, maar ze zijn veel te soft. Er zijn voortdurend dronken en asociale mensen in mijn straat, maar ze grijpen gewoon niet in. En je kunt mensen hier niet zelf aanspreken want dan heb je een mes tussen je ribben. En de politie reageert gewoon niet bekwaam, ze komen niet of ze zijn bang van die jongens, die kunnen rustig hun gang gaan.”
(Bewoner, interview september 2024).

5.3.2 Daadkracht, responsiviteit en samenwerking

De interviews laten daarbij zien dat het niet alleen gaat om de zichtbaarheid van handhavende diensten in de wijk, maar ook om beperkte daadkracht en responsiviteit. De bovenstaande citaten illustreren dat mensen in de wijk niet het gevoel hebben dat meldingen serieus worden behandeld. Mensen ervaren weinig nazorg na het melden van overlast of geweldsplegingen, waardoor er niet alleen een beeld ontstaat van een ‘onzichtbare overheid’, maar ook van een ‘incompetent en passief overheidsbestel’. Dit verwijst niet alleen naar het (gebrekkige) optreden van de politie en wijkagenten – twee veelgenoemde actoren in het veiligheidsdomein – maar ook naar de bredere ervaring van bewoners met hoe de overheid (lees: gemeente) omgaat met de hardnekkige problemen in de wijk. Dit slaat niet alleen terug op het (gebrekkige) optreden van politie en wijkagenten – twee veel genoemde actoren in het veiligheidsdomein – maar ook om de bredere ervaring met hoe de overheid (lees: gemeente) omgaat met de hardnekkige problemen in de wijk. Bij bewoners, maar ook maatschappelijke

lijke instanties, is het beeld dat men te weinig daadkracht toont en dat de problemen de ruimte krijgen om verder door te modderen. Een vertegenwoordiger van een welzijnsorganisatie in de wijk stelt bijvoorbeeld:

“Weet je er zijn al zo veel onderzoeken geweest in de wijk over de veiligheid in de wijk. En dan gebeurt er een half jaar niets, en dan staat het weer stil. (...) en naar mijn idee, denk ik dan moet er een heel onderzoek gebeuren voordat er een paar lantaarnpalen worden neergezet. En dan hebben mensen allerlei enquêtes afgenomen met bewoners, maar er gebeurt maar niets”.

(Medewerker welzijnsorganisatie, interview maart 2024).

De politie grijpt in op momenten van escalaties in de wijk.

Het niet daadkrachtig optreden van overheid en handhaving leidt ertoe dat mensen zich niet gehoord en gezien voelen. Een sterk sentiment in de wijk is daardoor dat veel bewoners niet meer vertrouwen op instanties die hun verantwoordelijkheid niet lijken te willen nemen. De paradox hierbij is dat er in de wijk vaak genoeg onderzoeken zijn uitgezet of huisbezoeken zijn uitgevoerd door gemeentelijke partijen of kennisinstituten om te achterhalen waar de problemen zitten en wat er nodig is om deze op te lossen. Echter, in de perceptie van bewoners en ook in de

perceptie van professionals in de wijk, worden onderzoeken niet (snel genoeg) opgevolgd met acties en handelen. Dit leidt tot een sterke meldingsmoeheid en ‘gespreksmoeheid’ bij bewoners, die het gevoel hebben dat inspraakopties in de praktijk niets teweegbrengen voor de wijk. Dit waargenomen gebrek aan daadkrachtig optreden van overheid lijkt samen te hangen met een moeizame samenwerking tussen instanties in de wijk. Niet uniek voor de Beverwaard is de systeemlogica van instanties, die in de praktijk soms kan leiden tot stroperige processen in het afhandelen van situaties en incidenten. In het veiligheidsdomein – bijvoorbeeld als het gaat om geluidshinder of andere vormen van overlast – zijn verschillende partijen aan zet. De wijkagent kan een rol spelen in het signaleren en doorzetten van problemen, de politie grijpt in op momenten van escalaties in de wijk, maar ook de woningbouwcorporatie is betrokken als het gaat om overlast gevende bewoners die in de context van hun eigen woning voor overlast zorgen waar omwonenden melding van maken. Toch blijkt deze ogenschijnlijk duidelijke taakverdeling in de praktijk moeilijk houdbaar, waardoor mensen vaak van het ene loket naar het andere worden gestuurd. De discontinuïteit in vaste gezichten in de wijk – denk aan de wijkagenten – draagt ook niet bij aan een soepele doorwerking en afhandeling van situaties. Zo stellen twee respondenten, die zelf ook onderdeel uitmaken van de samenwerkingsketen binnen de wijk, het volgende:

“Ja en vaak gaan meerdere instanties er over. Dus wij kunnen wel

vanuit onze bril van politie, als we meldingen krijgen van veiligheid en overlast en dat zelf ook waarnemen, dan kunnen we daarop acteren. Maar soms ben je afhankelijk van andere partijen, zoals de school. De escalaties bij de school die kunnen voorkomen worden door gewoon een plantenbank neer te zetten. Wij kunnen daar niet elke ochtend staan. Maar dat heb ik ook al een half jaar geleden al aangedragen bij het verkeeroverleg bij de gemeente van hoe staat het er mee? Is het al opgelost?”

(Wijkagent Beverwaard, interview oktober 2024).

“Maar er is ook een hoop veranderd de laatste jaren (...) en kijk ik weet ook niet wie de wijkagent is. Het is de laatste jaren ook zo vaak gerouleerd en daar zit ook een probleem. Als je iemand die al vijf jaar in de buurt neerzet, die goed bekend is met de buurt, dan is het een ander verhaal, dan wanneer je om het half jaar iemand anders neerzet, dan is het veel moeilijker om een vertrouwd gezicht te worden.”

(Jongerenwerker Beverwaard, interview mei 2024).

5.3.3 Sub conclusie

Samenvattend kan hier worden gesteld dat binnen de wijk het idee heerst dat gebrek aan corrigerend vermogen van handhavende diensten ervoor zorgt dat normen in de wijk niet hersteld worden en de problematiek blijft voortbestaan. In termen van de narratieven van Peeters et al. (2002) zien we in de Beverwaard een dominant narratief over ‘de onzichtbare overheid’: dit leidt ertoe dat burgers zich niet gezien of gehoord voelen door de overheid, vooral in vergelijking tot andere wijken die niet geteisterd

worden door een negatief imago. Handhavende diensten en de gemeente blijven liever weg uit de wijk of zijn niet bekwaam genoeg om de hardnekkige problemen aan te pakken. Dit sentiment zorgt ervoor – zoals we in de volgende secties zullen toelichten – dat mensen geen verwachtingen meer hebben van de overheid en zich terugtrekken in de eigen kring.

Tegelijkertijd laten de interviews en observaties in de wijk ook zien dat de responsiviteit en daadkracht van instanties een terugkerend gespreksonderwerp is. De paradox hier is dat mensen in de Beverwaard regelmatig worden geconfronteerd met vragenlijsten, onderzoeken of huisbezoeken waarin input wordt gevraagd. De doorwerking hiervan in het handelen van instanties blijft in de perceptie van bewoners achter, waardoor we een terugtrekkende beweging van mensen in de wijk observeren, die de conclusie hebben getrokken dat ze niet kunnen bouwen op ‘de (lokale) overheid’. De data laten daarbij zien dat een stroperige samenwerking tussen partijen in de wijk en een discontinuïteit in de vaste gezichten bij (handhavende) instanties onderliggende oorzaken zijn en om een sterke verandering vragen.

5.3.4 Zwakke weerbaarheid van de wijk: angst en uitblijven van sociale controle

De interviews en de observaties in de Beverwaard leveren een gemêleerd beeld op als het gaat om de sociale cohesie in de wijk. Vrijwel alle respondenten beschrijven de wijk als een ‘ons-kent-ons’-gemeenschap met een ‘dorpssfeer’, waarbij de gezelligheid en sterke gemeenschap

voor veel bewoners de belangrijkste krachten van de wijk vormen. Tegelijkertijd tonen de gesprekken in de wijk ook een ander beeld, namelijk dat de gezelligheid en het dorpsgevoel in de wijk niet automatisch leidt tot een sterke sociale controle of bemoeienis met elkaar. In deze sectie proberen we deze op het eerste oog contrasterende beelden met elkaar te verenigen en te tonen hoe zij samenhangen met de veiligheidsopgave van de wijk.

Zoals besproken in hoofdstuk 2 en 3, wordt de Beverwaard gezien als een wijk met een dorps uitstraling, waarin mensen elkaar regelmatig tegenkomen, ook door de vele activiteiten die door verschillende (maatschappelijke) instanties worden georganiseerd. Bewoners die sterk ingebed zijn in de sociale structuren van de wijk lijken zich daardoor veilig te voelen. Daarnaast leverden de gesprekken en interviews ook een beeld op van een wijk waarin mensen elkaar helpen om de touwtjes aan elkaar te knopen, vooral als het gaat om gezinnen of individuen die het financieel moeilijk hebben. De data tonen duidelijk aan dat de gemeenschapszin in de wijk ertoe leidt dat er regelmatig wordt geacteerd op hulpvragen van bewoners, waardoor mensen zich tot een zekere mate verbonden met elkaar voelen.

Aan de andere kant lijkt zowel 'de gezelligheid' als de 'verbinding' in de wijk niet opgewassen tegen de uitdagingen die het veiligheidsvraagstuk met zich meebrengt. De data laten overtuigend zien dat mensen in de wijk een terugtrek-

kende beweging maken als het gaat om situaties en incidenten die raken aan veiligheid: een sterke meerderheid van de geïnterviewde bewoners geeft unaniem aan dat het aanspreken van medebewoners die voor overlast zorgen geen optie is. De gewelddadige incidenten die in de loop der jaren hebben plaatsgevonden en sterk zijn ingegrift in het collectieve geheugen van de wijk, zorgen ervoor dat men de risico's van een dergelijke vorm van sociale controle te hoog inschatten. Hier is het belangrijk dat de *volgorde* van acteren een belangrijke rol speelt in de belevingswereld van bewoners: handhavende diensten moeten eerst de norm in de wijk herstellen, daarna kan er worden gewerkt aan sociale controle en een 'aanspreekcultuur'. De volgende uitspraak van een respondent illustreert dit treffend:

"In de avonden is het hier vreselijk, zo veel herrie en overlast van die gasten. Maar ik kan niks doen. Ik wil geen mes tussen mijn ribben. En daar is de politie voor, maar die komen niet."

(Bewoner, interview oktober 2024).

Dit is sterk in lijn met eerdergenoemd onderzoek van Verwer & Walberg (2012) en Walberg (2014) die laten zien dat vertrouwen van bewoners in elkaar sterk samenhangt met vertrouwen in professionals en instanties in de wijk: pas als bewoners erop vertrouwen dat instanties in de wijk door uitoefening van sociale controle de buurt leefbaarder en veiliger kunnen maken, dan pas zullen zij bereid zijn zich ook in te spannen voor dit doel. Als een dergelijke intensieve

handhaving uitblijft of in ieder geval niet zichtbaar merkbaar is voor bewoners, zijn bewoners minder bereidwillig om zelf actief sociale controle uit te oefenen. Het idee dat bewoners zelf verantwoordelijkheid moeten nemen in de wijk leidt tot frustratie en verontwaardiging bij zowel bewoners als (sommige) instanties. Zij benadrukken dat in een wijk met hardnekkige problemen zoals armoede, gebroken gezinsituaties en werkloosheid, het onrealistisch is om te verwachten dat mensen zelfstandig kunnen optreden binnen het domein van veiligheid.

5.3.5 Contextuele factoren: bouwen aan sociaal weefsel

Hoewel in de wijk sterk wordt geloofd dat handhaving aan zet is om de normen te herstellen, erkennen zowel bewoners als instanties dat er nog winst te behalen is als het gaat om de weerbaarheid van de wijk. Dit gaat niet alleen over hoe bewoners reageren op risicovolle incidenten in de Beverwaard, maar ook de verantwoordelijkheid die men neemt in de fysieke omgeving van de wijk. Problemen rondom afval, parkeren en rijgedrag in de wijk liggen immers wel in de beïnvloedingssfeer van bewoners en dragen op dit moment negatief bij aan de subjectieve veiligheidsbeleving. Het bouwen aan sociaal weefsel in de wijk wordt daarom gezien als een tweede spoor van aanpak – naast het eerste spoor van zichtbare handhaving in de wijk. Een medewerker van House of Hop zegt daarover:

"Weet je en ik denk in het algemeen dat meer betrokkenheid van wie

dan ook, dan groet je elkaar en dan ontstaat er vertrouwen en dan weet je dat je bij elkaar te raden kunt gaan en kunt terugvallen op elkaars capaciteiten omdat je elkaar kent. Dus wij zijn heel erg voorstanders van bouwen aan die gemeenschap, en dat niet alleen ophangen aan een persoon of een instantie. Ja en ik heb dan wel vaker gehoord van ja daar moet je wel zin in hebben met elkaar. En hoe krijg je dat dan gestimuleerd?"

(Medewerker House of Hope, interview maart 2024).

En ook vanuit bewoners zelf is dit een vaker gehoord statement:

"Het begint bij verbinding, en dat is een ontwikkelpunt in de Beverwaard. Mensen kennen elkaar wel en groeten elkaar ook net zoals in een dorp, maar ze zullen nooit ingrijpen en elkaar helpen in benarde gevaarlijke situaties. En dat zorgt dat de problemen in de wijk kunnen blijven bestaan. (...) Iedereen is al blij dat er bij hen in de woonkamer niet geschoten wordt bij wijze van."

(Bewoner, interview maart 2024).

Investeren in 'verbinding met elkaar' is daarmee een belangrijk thema in de wijk als het gaat om veiligheid. 'Sociale verbinding' staat niet op zichzelf, maar is bijvoorbeeld ook verbonden met de fysieke omgeving van de wijk. Hoewel de wijk enerzijds wordt omschreven als 'dorps' vanwege de laagbouw en de relatief grote groene gebieden, kampt ze tegelijkertijd met een afvalprobleem en agressief en asociaal gebruik van de publieke ruimte. Zo wijzen verschillende respondenten op de speeltuintjes die in de loop der

jaren herhaaldelijk zijn vernield door vandalisme van jongeren. Uit gesprekken met de buurt blijkt dat de manier waarop men met elkaar en met de fysieke omgeving omgaat weinig uitnodigt tot contact en verbinding met elkaar. Een respondent zegt in die context:

"Weet je deze straat waar ik nu al 17 jaar woon, dat zijn allemaal koopwoningen. Maar ik heb vrijwel geen contact met mijn buren. Ik irriteer me dood aan hoe de weg hier voor ons huis wordt gebruikt, ze rijden hier veel te hard. En richting het centrum toe dat vermijd ik heel erg, want hoe dieper richting het centrum hoe meer ellende. De afval op straat en de agressie van de mensen, dat vind ik niet heel uitnodigend. Het weerhoudt me om contact te maken."

(Bewoner, interview oktober 2024).

Hoofdstuk 6 richt zich op oplossingen voor meer verbinding en contact in de wijk. Een gedeeld inzicht is dat de sociale omgang en het gebruik van de fysieke infrastructuur de subjectieve veiligheidsbeleving niet verbeteren. De veiligheidsproblematiek is nauw verweven met andere thema's, zoals (mis)bruik van de openbare ruimte, en speelt al jaren hardnekkig. Dit draagt bij aan de negatieve verwachtingen over daadwerkelijke verandering in de toekomst.

5.3.6 Collectief geheugen van de wijk en imago

Zoals eerder genoemd, kampt de Beverwaard met een negatief imago. De geweldsincidenten die zich in de loop der jaren hebben voorgedaan, maar ook de bredere problematiek rondom armoede,

werkloosheid en veiligheid, dragen bij aan dit beeld. De wijk is zich er sterk van bewust hoe buitenstaanders de Beverwaard waarnemen.

Hoewel bewoners en instanties de problematiek in de wijk wel degelijk erkennen, bestaat er ook veel frustratie en zorg over de manier waarop de wijk voortdurend in het nieuws komt. Incidenten worden dikwijls uitvergroot en dit zou de wijze waarop handhavende diensten zich verhouden tot de Beverwaard beïnvloeden. De volgende uitspraken illustreren dit treffend:

"Ja, en dat slechte imago van de Beverwaard ja dat heeft ook invloed op handhavers, die gaan er liever niet heen, dat komt ook door die steek- en schietincidenten in de wijk. (...) En als er dan iets gebeurt in de wijk, dan wordt het heel breed uitgemeten en heel lang herhaalt. In elke wijk gebeurt wel wat, maar bij de Beverwaard staat de naam van de wijk er altijd bij."

(Team handhaving, interview februari 2024).

En ook vanuit een wijkraadslid:

"En waarom zetten ze er niet bij IJsselmonde, waarom de wijk noemen? Het werkt heel stigmatiserend voor de wijk, en probeer maar positieve dingen die er gebeuren in de wijk de media in te krijgen."

(Wijkraadslid, interview april 2024).

Voortbouwend op het idee dat de negatieve berichtgeving over de wijk participatie van bewoners in de weg zit, is ondernemer en voormalig bewoner Ronald Schouten de afgelopen 10 jaar

bezig geweest met het Like-je-wijk forum waar hij bewust bezig is met het delen van nieuws en activiteiten die zich afspelen in de wijk. Like-Je-Wijk verbindt bewoners, wijkorganisaties, de gemeente en partners met een integrale aanpak en is actief in zes wijken in Rotterdam Zuid. De WijkCommunity in Beverwaard omvat een wijkwebsite, wijkkrant, wijkapp en een Facebook-community met 11.000 leden. Iedereen kan 24/7 gebruik maken van deze lokale informatie- en communicatiestructuur voor wijknieuws, de wijkagenda, de wijkgids en bewonersinformatie. Dat varieert van berichtgeving over activiteiten voor jong en oud tot een oproep aan de wijk om te helpen bij het vinden van een vermist huisdier. Door in beginsel uit te gaan van positieve communicatie probeert dit platform bij te dragen aan meer participatie en betrokkenheid van Beverwaarders bij hun wijk. Ruim 80% van de redactie wordt verzorgd door bewoners, wijkorganisaties, de gemeente, woningcorporaties en welzijnsorganisaties. Het doel is om bewoners beter en vaker te informeren over positieve ontwikkelingen en hen te stimuleren actief betrokken te blijven. Op deze manier wordt er geprobeerd een tegenwicht te bieden aan het negatieve opgebouwde collectieve geheugen van de Beverwaard, zowel intern als extern. Hier lijkt een derde spoor van actie zinvol, waar in het laatste hoofdstuk verder op ingegaan wordt.

5.3.7 Sub conclusie veiligheid en gemeenschap

Veiligheidsbeleving gaat in essentie over zichtbare handhavende diensten, die responsief en met daadkracht acteren in de wijk. Daarnaast speelt gemeenschapszin een belangrijke rol in de veiligheidsbeleving, omdat dit de basis vormt voor onderlinge sociale controle in de wijk. In lijn met de literatuur zien we in de Beverwaard dat deze sociale controle kwetsbaar is, omdat bewoners een hoge mate van dreiging ervaren en een lage mate van interventiebereidheid vanuit de overheid waarnemen (Verwer & Walberg, 2012; Walberg, 2014). Het 'ons-kent-ons'-karakter van de wijk, dat ervoor zorgt dat mensen elkaar binnen hun directe omgeving vaak te hulp schieten, biedt mogelijkheden om het sociale weefsel en daarmee de sociale controle in de wijk te versterken. Daarbij is het belangrijk dat bewoners elkaar leren aanspreken over de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de publieke ruimte, zoals op het gebied van afvalverzameling en weggebruik. Dit (a)sociale gebruik van de publieke ruimte draagt immers bij aan het onveilige gevoel in de wijk. Het stimuleren van 'positieve veiligheid' (Van Steden, 2010) - door te investeren in het behoren en inbedden van mensen in de gemeenschap en meer gebruik te maken van de zwakke verbanden in de wijk - kan op termijn, parallel aan het spoor van meer zichtbare handhaving, de veiligheidsbeleving in de buurt verbeteren. Maatschappelijke instanties in de wijk, zoals de Focus, House of Hope en het

Buurtsteunpunt, kunnen hier een rol spelen, evenals de Wijkhub waar bewoners regelmatig aankloppen omdat de frontlinie van de gemeente hier een duidelijk gezicht krijgt. Daarnaast is het belangrijk om in een toekomstbestendige aanpak voor de wijk het imago van de Beverwaard goed mee te nemen, aangezien dit stigmatiserende effecten heeft voor de wijk en invloed lijkt te hebben op de manier waarop veiligheidsinstanties zich tot de wijk verhouden. Platformen zoals Like-je-wijk kunnen een instrument zijn voor het opbouwen van een positiever beeld van de wijk en een sterkere gemeenschapszin.

5.4 Veiligheid en gevolgen voor de wijk:

In de vorige paragraaf is licht geworpen op onderliggende processen en dynamiek binnen het veiligheidsvraagstuk. De data tonen aan dat de lage subjectieve veiligheidsbeleving gevolgen heeft op individueel en wijkniveau. Daarnaast laten de interviews en observaties zien dat de gevolgen ook sterk voelbaar zijn in de dynamiek tussen burgers en overheid. We onderscheiden de volgende type gevolgen van de onveilige gevoelens in de wijk:

- Individueel niveau: strategieën van omgaan met onveiligheid
- Wijkniveau: meldingsmoeheid en terugtrekkende bewegingen.
- Institutioneel niveau: afbrokkend vertrouwen en botsende logica's.

Deze gevolgen benadrukken vooral het belang van handelen – met name van lokale overheidspartijen

– om dit institutioneel wantrouwen te herstellen. Tegelijkertijd geven deze gevolgen te denken over oplossingsrichtingen, omdat het interpersoonlijke vertrouwen wat mensen opbouwen in relatie tot frontlinie overheidsfunctionarissen kan helpen om het vertrouwen enigszins te herstellen. In het laatste hoofdstuk van dit rapport bieden we daarom een aantal concrete handelingsperspectieven.

5.4.1 Individueel niveau: verschillende coping strategieën

De veiligheidsproblematiek in de wijk houdt de gemoederen in de Beverwaard flink bezig. Uit de vele interviews in de wijk komt een beeld naar voren van zorgen en frustratie over de toekomst van de wijk. Dit manifesteert zich in verschillende 'coping strategieën' of 'gedragingen' op individueel niveau, die we op de volgende manier categoriseren: Een eerste en aanzienlijke groep van de gesproken bewoners gebruikt vooral de vermijdingsstrategie bij het omgaan met de ervaren onveiligheid. Dit betekent dat ze bewust bepaalde plekken in de wijk vermijden, omdat ze zich daar onveilig voelen. Voor een kleinere groep – bestaande uit met name oudere bewoners – heeft dit vermijdingsgedrag grote gevolgen, omdat ze op weinig plekken in de wijk durven te komen en daardoor ook weinig contacten hebben binnen de directe leefomgeving. Voor bewoners met jonge kinderen leidt het onveilige gevoel vooral tot voorzorgsmaatregelen richting hun kinderen, die op bepaalde plekken in de wijk niet meer mogen komen. De volgende uitspraken illustreren de vermijdende strategie:

Tabel 2 **Gedragstrategieën ten aanzien van onveiligheid in de Beverwaard.**

Vermijdingsstrategie	Exit-strategie
Recht-van-de-sterksten strategie	Selectieve-solidariteitsstrategie

"Weet je, ik zeg je eerlijk, ik laat mijn kind van 14 jaar niet buiten spelen. Het is een meisje en zij mag 's avonds niet naar buiten, want daar hangen die jongens en mijn dochter is beïnvloedbaar, dat merk je als ouder. Dus naar buiten mag niet, ga maar op je telefoon of op je kamer hangen want ik wil niet dat er dingen met haar gebeuren."
(Wijkraadslid, interview april 2024).
En ook:

"Ik kom niet in het park sinds er iemand is neergestoken, was met twee jongens en eentje is overleden en de ander zit vast. Ik kom daar gewoon niet. Ik heb een dochtertje van 3 maar ik ga met haar buiten de wijk als ze wil spelen zodat ze gewoon kind kan zijn."
(Bewoner, interview september 2024).

Een tweede strategie die we observeren in de wijk is de zogenaamde 'exit-strategie': dit gaat over bewoners die willen verhuizen naar een andere wijk. Met name de jonge gezinnen laten een duidelijke voorkeur zien voor vertrek uit de wijk als manier van omgaan met de ervaren onveiligheid. Dit heeft vooral te maken met de wens voor hun kinderen om op te groeien in

een wijk met minder geweldseskalaties en negatieve rolmodellen. Hoewel een aanzienlijk deel van de geïnterviewde respondenten een voorkeur uitsprak voor vertrek uit de Beverwaard, lijkt dit voor de meeste bewoners geen reële optie, gezien hun financiële situatie of de huidige woningmarkt. In veel gevallen betreuren bewoners ook dat 'exit' de enige uitkomst lijkt, omdat ze veel gezelligheid en warme contacten hebben in de wijk. Dit wast echter niet op tegen het onveilige gevoel en de uitzichtloosheid die ze ervaren met betrekking tot de toekomst van de wijk. Een respondent zegt daar treffend over:

"Ik wil hier heel graag weg. Kijk ik ben zelf niet per se bang, maar voor mijn vrouw en kind is de situatie gewoon onhoudbaar. Ze durft niet langs die lui te lopen. Maar ik woon hier al 15 jaar en ik kan gewoon niet, ik heb financieel heel lang problemen gehad en daardoor zit ik hier vast."
(Bewoner, interview oktober 2024).

Een derde, kleinere groep bewoners lijkt een 'recht-van-de-sterksten-strategie' te hanteren. Dit zijn bewoners die aan den lijve hebben

ondervonden dat ze stevig van zich moeten laten horen (vaak door zelf passief-agressief gedrag te vertonen) om een bepaald respect in de wijk te krijgen. Het gaat hier vooral om bewoners die geconfronteerd werden met agressie of geweld en daar juist met confrontatie op reageerden, om ervoor te zorgen dat dergelijke situaties zich niet weer voordoen. Deze groep bewoners voelt zich wel veilig in de wijk, maar dat is alleen nadat ze van zich hebben durven afbijten. Een mooie illustratie hiervan is:

"Weet je in deze wijk overleven echt alleen de sterksten, de knokkers, die iets terug durven doen. De vertrekkers kunnen het niet aan. Je moet van je leren afbijten om een bepaald respect te krijgen in de wijk. Mij vallen ze daardoor niet meer lastig, die jongens die overal schijt aan hebben en zelfs de tram bekogelen. Nee, ze weten nu dat ze weg moeten blijven."
(Bewoner, interview september 2024).

En ook:

"Ja, en je moet van je af bijten he. Ik heb ook gewoon een mes op zak, want je weet nooit wanneer ze me weer uitdagen. Ze moeten weten dat ze niet zomaar met mij kunnen sollen, he."
(Bewoner, interview maart 2024).

Een laatste geobserveerde strategie is dat een aanzienlijk deel van de bewoners de teleurstelling in de overheid omzet in een sentiment van 'georganiseerde solidariteit' met een selectieve groep medebewoners in de wijk. Als reactie op de ervaren onveiligheid, zoekt deze

groep naar contacten en interacties in de wijk die hen in staat stellen om de eigen persoonlijke situatie te verbeteren of juist om andere bewoners vooruit te helpen. Dit leidt tot een uitwisseling van contact en capaciteiten van een groep bewoners die op elkaar leunen en past bij wat Raudenbush (2016) 'selectieve solidariteit' noemt. Zo legt een respondent uit:

"Weet je, de mensen die bang zijn dat zijn ook de mensen die vanuit hun gordijnen naar buiten kijken en niemand in de wijk kennen. Veiligheid is iets wat je zelf met elkaar moet creëren. Ik dwing mezelf om die banden en contacten aan te gaan. Zodat je ook op elkaar kunt leunen. En vaak is er een kloof tussen allerlei groepen mensen, maar als je elkaar leert kennen dan valt het reuze mee. Ik heb korte lijntjes met sommige mensen in de wijk, doordat ik me bewust aansloot bij Buurtpreventie. Dat helpt mij heel erg."
(Bewoner, interview mei 2024).

Ondanks deze georganiseerde solidariteit zien we ook een narratief in de wijk van bewoners die het gevoel hebben dat ze op niemand kunnen rekenen. Hierdoor vertrouwen ze vooral op zichzelf en durven ze weinig te leunen op anderen. Onder gevolgen op 'wijkniveau' in de volgende sectie gaan we hier verder op in.

5.4.2 Wijkniveau: meldingsmoeheid en terugtrekkende bewegingen

Een zorgelijke tendens in de Beverwaard is dat er op het wijkniveau een algehele 'meldingsmoeheid' is

geobserveerd. We gebruiken de term 'meldingsmoeheid' hier in de brede zin van het woord. Het gaat niet alleen om het melden van overlast, geweldsescalaties of andere onveilige situaties aan de autoriteiten, maar uit de interviews en observaties blijkt dat deze 'vermoeidheid' ook betrekking heeft op het geven van input en het delen van ervaringen met frontlinie gemeentemedewerkers, maatschappelijke instanties of kennisinstituten. Deze algehele vermoeidheid bij bewoners leidt ertoe dat men het steeds minder zinvol vindt om zich in te spannen de problematiek in de wijk te bespreken of aan te kaarten bij instanties, omdat men weinig verbetering of verandering zien. De langdurige en hardnekkige problemen in de wijk, en vooral de wijze waarop daarop wordt geacteerd – te weinig en te onbekwaam – leiden tot gevoelens van teleurstelling en frustratie bij bewoners. De volgende uitspraken van een handhavingsmedewerker en bewoner laten zien hoe deze gevoelens gevolgen hebben op wijkniveau:

"Ja, en ik merk het ook heel erg met bijvoorbeeld meldingen enzo, een bepaalde moeheid, als de politie te laat komt of als er gewoon helemaal niets mee gebeurt. Dan zie je dat mensen zich gewoon terugtrekken soms gebeurt er wel iets mee, maar dat wordt niet gecommuniceerd. En dan krijgen mensen de indruk dat het allemaal geen zin heeft."
(Handhavingsmedewerker, interview oktober 2024).

En een bewoner:

"Ik ben heel teleurgesteld in alle instanties hier in de wijk. Als je ze ergens op aanspreekt, zeggen ze 'we doen gewoon ons werk', maar het zijn gewoon zakkenvullers. Je moet je werk goed doen, je hebt een uniform aan, je hebt gezag, doe er dan iets goeds mee voor de wijk. De hangjongeren kunnen hun gang gaan, de portieken en huizen worden verwaarloosd, maar als je belt boeit het ze gewoon niet. Zolang mensen maar de huur blijven betalen, is er niks aan de hand."
(Bewoner, interview september 2024).

Deze ervaringen zorgen voor een toenemend gevoel van zinloosheid en moedeloosheid. De interviews laten een beeld zien van terugtrekkende bewegingen van mensen in de wijk, die steeds minder vertrouwen hebben in een overheid die voor een duurzame verandering kan zorgen in de Beverwaard. De vele pogingen die in het verleden zijn gedaan om input op te halen bij burgers om verandering te realiseren, hebben tot dusver – in de beleving van vele bewoners – tot weinig concreets geleid. In de volgende sectie gaan we nader in op de gevolgen hiervan voor de dynamiek tussen burgers en overheid.

5.4.3 Institutioneel niveau: afnemend vertrouwen en botsende logica's

Veel mensen in de wijk Beverwaard hebben vertrouwen in de institutionele infrastructuur in de wijk. Dit verwijst niet alleen naar een afnemend vertrouwen in de direct-verantwoordelijke instanties die over veiligheid gaan in de Beverwaard – respectievelijk politie, wijkagenten en handhavers/

Boa's – maar we zien een duidelijk domino-effect van dit gebrek aan vertrouwen richting de gemeente, woningbouwcorporaties en maatschappelijke instanties in de wijk. De waargenomen onzichtbaarheid van overheidsspelers, maar ook de beperkte responsiviteit, communicatie en daadkracht – wordt door de wijk geïnterpreteerd als een gebrek aan interesse en oprechte wil om iets te veranderen voor de mensen. Het slechte imago van de wijk versterkt voor bewoners het gevoel dat de Beverwaard een plek is waar 'instanties' zich liever niet aan willen branden. Deze ontwikkeling is zorgelijk, want gebrek aan vertrouwen leidt ertoe dat mensen niet langer aan de bel trekken. Dit was ook al zichtbaar in de objectieve cijfers die aan het begin van dit hoofdstuk werden gepresenteerd: hoewel de ervaren overlast in de Beverwaard bovengemiddeld is in vergelijking met Rotterdam, is het aantal meldingen aanzienlijk lager dan in de rest van de stad.

Daarnaast gaat het afgebrokkelde vertrouwen ook gepaard met een sterke discrepantie tussen systeemwereld en leefwereld van de wijk, dat wil zeggen: de realiteit van bewoners staat haaks op die van beleid en regelgeving op systeemniveau. De stroperige processen en doorverwijscultuur, de capaciteitsproblemen en de regelgeving die ervoor zorgt dat problemen niet direct aangepakt worden, zorgen voor bureaucratische traagheid die door de wijk wordt geïnterpreteerd als onwil, onvermogen en onverschilligheid vanuit de overheid. Omdat veel bewoners te weinig inzicht hebben in hoe processen en regelgeving

soms gelaagd, complex en tijdrovend zijn, is de conclusie van velen in de wijk dat *'de overheid niet wil en niet kan helpen'*. Ook vanuit lokale instanties in de wijk is er een erkenning dat de systeemwereld te stroperig en soms ook inadequaat reageert op de hardnekkige problematiek in de wijk. Tegelijkertijd zien instanties zich gebonden aan bestaande wet- en regelgeving en voelen ze zich ook beperkt in hun handelingsvrijheid:

"Weet je, en dan denken bewoners dat we bewoners uit hun huis kunnen plaatsen na meldingen van overlast. Maar zo werkt het niet, er is zo veel regelgeving die huurders beschermt tegen uithuisplaatsing. Zelfs bij ernstige delicten. Daar moeten we een dossier voor opbouwen. Maar bewoners in de wijk durven vaak hun klachten niet schriftelijk vast te leggen. Dus het zijn lange stroperige processen, en dat begrijpen mensen niet. En dat snap ik ook wel."

(Medewerker woningbouwcorporatie, interview november 2024).

En ook:

"Ja, en weet je als wij een melding krijgen van overlast buiten de wijk, en zo'n melding staat geclassificeerd als 'rood' – dus hogere prioriteit – ja dan moeten we die wijk uit. En dan snap ik dat bewoners klagen dat ze ons nooit zien lopen in de wijk, maar we zijn gebonden aan dat soort regelgeving."

(Handhavingsmedewerker, interview februari 2024).

Het bovenstaande laat zien hoe onbegrip en wantrouwen ontstaan doordat de systeemwereld en de

leefwereld in dit geval ver uit elkaar liggen. Informele en directe contacten met frontlinie medewerkers, die aandachtig omgaan met communicatie en nazorg voor bewoners, kunnen deze werelden dichter bij elkaar brengen. De Wijkhub – die sinds november 2023 de deuren opende in wijk – biedt een dergelijke functie en kan in het denken over oplossingsrichtingen een belangrijke rol en schakel spelen. Daarbij gaat het nadrukkelijk niet alleen om de laagdrempeligheid van een dergelijk loket, maar net zo sterk om de communicatie en nazorg die frontlinie medewerkers bieden in de contacten die ze met bewoners aangaan. Vanaf

midden 2024 zet de Wijkhub bijvoorbeeld in op buurtbezoeken, waarbij verschillende straten in de wijken worden bezocht om op te halen waar mensen aandacht voor willen. De Wijkhub probeert in samenwerking met andere lokale spelers, zoals stadsbeheer en de woningbouwcorporatie in de wijk, terug te communiceren naar bewoners wat er met hun input is gedaan. Dergelijke buurtbezoeken en de daar bijbehorende nazorg bieden uitzicht in het herstellen van vertrouwen van mensen in de instanties in de wijk en daarmee ook in het verbeteren van de veiligheidsbeleving. In het laatste hoofdstuk lichten we dit verder toe.

Een vervuilde scooter geparkeerd naast een woning in de Beverwaard

Een van de muurschilderingen die in 2024 zijn gemaakt in de Beverwaard

Conclusies en aanbevelingen

Dit rapport is het resultaat van een community-based onderzoek naar de Beverwaard, met als doel de belangrijkste opgaven in de wijk samen vast te stellen, op de eerste plaats de bewoners en op de tweede plaats met de aanwezige lokale instanties. Het vormt het startpunt, door de probleem-analyse en handelingsperspectieven op te tekenen. Van hieruit zal verder worden gewerkt aan andere vormen van output, zoals een toegankelijke brochure voor bewoners en een serious game voor lokale instanties, om zo hopelijk een duurzame verandering voor de wijk tot stand te brengen.

6.1 Conclusies

De Beverwaard: Een wijk van tegenstellingen

De Beverwaard is een unieke wijk, gelegen in het uiterste zuidoosten van Rotterdam, grenzend aan Ridderkerk en de wijk Bolnes. De wijk ligt achter de hoge dijk langs de Nieuwe Maas en grenst aan de Van Brienenoordbrug, een belangrijke verbinding tussen Rotterdam en de rest van het land. De Beverwaard is relatief groen, in vergelijking met andere wijken in Rotterdam en heeft een dorpse uitstraling, waarin mensen elkaar kennen en er een relatief sterke gemeenschapszin heerst. Er zijn veel maatschappelijke instanties met een breed aanbod aan activiteiten en begeleidingsmogelijkheden, alhoewel maar een deel van de bewoners hier niet meer wordt bereikt.

De uitdagingen van de Beverwaard

Ondanks de positieve aspecten van de wijk, kampt de Beverwaard met enkele hardnekkige problemen. Interviews en observaties binnen dit onderzoek wijzen op langdurige uitdagingen zoals armoede, ervaren onveiligheid en overlast door misbruik van publieke ruimte, zoals agressie op straat en rondzwervend afval. De gemeenschappelijke deler in de diverse problemen in de wijk is het gebrek aan vertrouwen van bewoners in de lokale autoriteiten. Er is een perceptie van een gebrek aan responsiviteit van de politie, wijkagenten, en de gemeente. Dit leidt tot gevoelens van frustratie en teleurstelling. De focus in dit onderzoek ligt op veiligheid, aangezien dit door zowel bewoners als instanties wordt gezien als een basisconditie voor het aanpakken van andere problemen.

Veiligheidsbeleving en overlast

Er is een gemengd beeld van veiligheidsbeleving in de wijk: een kleinere groep bewoners voelt zich relatief veilig, terwijl een grotere groep zich onveilig voelt op bepaalde plekken en tijdstippen. De wijk wordt gekarakteriseerd door overlast van hangjongeren, gestolen scooters, en schietincidenten, wat de gemoederen flink bezighoudt. Het negatieve imago van de wijk, versterkt door de media-aandacht voor geweldsincidenten, heeft ook invloed op het veiligheidsgevoel van de bewoners. Overheidsfunctionarissen geven aan dat het tegengaan van overlast moeilijk is, omdat de overlastgevers vaak niet zichtbaar genoeg zijn of de wet niet overtreden op een manier die directe interventie rechtvaardigt. De problematiek

rondom de jongeren in de wijk is complexer dan het lijkt, vaak door een combinatie van factoren zoals een gebrek aan ouderlijke betrokkenheid, armoede, lichte verstandelijke beperkingen, groepsdruk en de invloed van straatcultuur.

Het relationele vraagstuk en de rol van handhaving en overheid

De beperkte aanwezigheid van handhavende diensten in de wijk baart bewoners zorgen. Zij verwachten een 'harde hand' van de overheid om de normen van gewenst en ongewenst gedrag te herstellen. Deze perceptie komt voort uit persoonlijke ervaringen en leidt tot teleurstelling, vooral ten opzichte van de gemeente, politie, handhavers en wijkagenten. De paradox is dat er vaak wel onderzoeken of huisbezoeken plaatsvinden, maar bewoners ervaren dat deze niet altijd leiden tot zichtbare actie. Dit heeft geleid tot meldingsmoeheid en 'gespreksmoeheid' onder bewoners, die zich steeds minder gemotiveerd voelen om hun zorgen te uiten, omdat ze geen verandering zien. De meldingsmoeheid beperkt zich niet alleen tot het melden van overlast of geweld, maar ook tot het delen van ervaringen met gemeentemedewerkers, maatschappelijke instanties of onderzoekers. De vermoeidheid van bewoners heeft geleid tot een afbrokkelend vertrouwen in de autoriteiten en de instanties in de wijk. Het persoonlijke contact met frontlinie-medewerkers biedt echter kansen voor herstel van dit vertrouwen, mits er meer zichtbare actie wordt ondernomen, bewoners tijdig en goed worden geïnformeerd, en er betere nazorg wordt geboden.

Strategieën van bewoners

Bewoners gebruiken verschillende strategieën om met de onveiligheid om te gaan. De meeste kiezen voor een verminderingstrategie, waarbij ze bepaalde plekken op specifieke tijdstippen vermijden. Een kleinere groep kiest voor een 'selectieve solidariteitsstrategie', waarbij bewoners zelf investeren in relaties met een aantal mensen om zich heen, op wie zij kunnen bouwen in geval van nood. Een andere kleine groep gaat voor de 'recht-van-de-sterksten' benadering: zij kiezen ervoor om flink van zichzelf te laten horen, soms met passief agressief gedrag, wanneer zij zich onveilig voelen. Veel bewoners dromen van een 'exit-strategie', oftewel verhuizen uit de wijk, maar voor velen is dit financieel niet haalbaar.

Interventiepaden voor verbetering

De verwevenheid en complexiteit van de problematiek maakt het moeilijk om directe oplossingen te vinden. Toch zijn er verschillende interventiepaden mogelijk. Zoals aangegeven door eerdere studies (Verwer & Walberg, 2012; Walberg, 2014), is het van belang dat interventies in de juiste volgorde plaatsvinden. Eerst is zichtbare handhaving nodig (spoor 1), gevolgd door het werken aan gemeenschapszin (spoor 2), positieve communicatie (spoor 3), en ten slotte het aanpakken van de onderliggende problematiek van kwetsbare jongeren (spoor 4). Alleen door deze elementen in samenhang aan te pakken, kunnen duurzame verbeteringen worden gerealiseerd.

In de volgende sectie verkennen we de specifieke interventiepaden en benadrukken we de samenhang van handelingsperspectieven die nodig zijn om de wijk positief te transformeren.

6.2 Aanbevelingen en Oplossingssporen:

Spoor 1: Meer zichtbare handhaving: normherstel in de wijk

De belangrijkste aanbeveling van dit rapport is dat de gemeente en de uitvoerende handhavende diensten in de wijk zich zichtbaarder en intensiever gaan inzetten op 'normherstel' in de Beverwaard. Uiteraard zijn we ons bewust van de beperkingen in termen van capaciteitsgebrek bij politie en andere diensten, maar de basis voor het werken aan een weerbaardere wijk ligt in het terugwinnen van het vertrouwen van bewoners in de Beverwaard. Dat hoeft niet direct te betekenen dat er in numerieke zin meer blauw op straat aanwezig moet zijn, maar kan ook gaan over meer zichtbare inzet van wijkagenten en boa's, die in hun takenpakket meer ruimte krijgen voor patrouilleren op bepaalde plekken in de wijk. Daarbij is het belangrijk om ook in te zetten op regelmatige (in)formele bijeenkomsten – waarover sterk gecommuniceerd wordt naar bewoners via platforms als Like-je-Wijk. De gemeente en handhavende diensten dienen ruimte te bieden voor bewoners om zorgen aan te kaarten of juist mensen te informeren over welke acties de instanties ondernemen om de veiligheid te verbeteren. Dergelijke interactiemomenten zijn cruciaal in het herstel van vertrouwen van Beverwaarders.

Het gaat daarnaast ook om het creëren van condities die het werk van wijkagenten en boa's effectiever maken. Het evalueren van de huidige systeemlogica, waarbij handhavers vaak urgentie moeten geven aan meldingen buiten de wijk, of door een sterke administratieve last minder toekomen aan zichtbaar aanwezig zijn op straat – kunnen kritisch tegen het licht gehouden worden. Tenslotte vereist dit op gemeentelijk niveau meer reflectie op de effectiviteit van de huidige structuren. Het gaat niet alleen om de inzet van handhaving, maar ook om het creëren van de juiste condities (zoals tijd en middelen) om frontliniewerkers – zoals wijkagenten, BOA's en medewerkers van de Wijkhub – te ondersteunen en in hun kracht te zetten. Daarbij moet er meer ruimte komen voor communicatie en nazorg richting bewoners.

Spoor 2: Gerichter investeren in gemeenschap en verbinding

Een tweede aanbeveling op basis van dit onderzoek richt zich op het investeren in de gemeenschapszin in de Beverwaard, simultaan aan spoor 1. Dit spoor zet in op een van de krachten van de wijk, namelijk het dorps karakter en de bereidwilligheid van veel bewoners om elkaar te helpen. Het verder uitbouwen en inzetten op deze 'zwakke' en 'sterke' banden in de wijk is nodig om toe te werken naar meer collectieve verantwoordelijkheid voor de wijk. Daarbij is het van belang om te beginnen met verbinding en samenwerking op thema's als 'zwerfafval' of 'weggebruik rondom de school', zodat bewoners – ondersteund door bijvoorbeeld de Wijkhub – eigenaarschap krijgen over wat er

speelt in de wijk. Dit draagt bij aan het langzaam opbouwen van meer sociale controle, beginnend bij thema's die qua veiligheidsgradatie onderaan de lijst staan, en daardoor ook als minder 'risicovol' worden ervaren. Daarbij is het belangrijk dat initiatiefnemers op deze thema's worden gefaciliteerd door de gemeente, met financiële middelen of andere hulpbronnen die helpen om mensen enthousiast te maken en te houden.

Een andere manier om het sociale weefsel in de wijk te versterken (en daarmee indirect de veiligheid) is door meer gebruik te maken van informele sleutelfiguren. Dit betreft vooral professionals van organisaties zoals House of Hope of het Buurtsteunpunt, die al jaren een vertrouwd gezicht zijn voor hulpbehoevende bewoners. Deze sleutelpersonen kunnen verder geactiveerd en gefaciliteerd worden om bewoners te betrekken bij de taken en opgaves die er in de wijk liggen. Het is belangrijk om tijd en middelen vrij te maken om deze sleutelfiguren op pad te sturen om actief deze verbindingsagenda intensiever op te pakken. Daarbij kunnen actieve en betrokken bewoners in de wijk in samenwerking met de Wijkhub meedenken over verbindingsmogelijkheden in de wijk. Deze actieve bewoners kunnen nog beter ingezet worden als voelspriet van de wijk, zodat maatregelen, activiteiten en andere interventies beter passen bij het karakter en de mensen in de wijk. Essentieel daarbij is dat er wordt ingezet op 'vaste gezichten' die het vertrouwen van mensen geleidelijk aan terug kunnen winnen. Informele sleutelfiguren – zowel frontlinie medewerkers als

bewoners – kunnen daarmee een belangrijke schakel zijn tussen de leefwereld en systeemwereld, en het opgebouwde vertrouwen kan daarmee als een domino-effect doorwerken op lokale autoriteiten in het geheel.

Een belangrijke uitdaging daarbij voor deze sleutelfiguren is om *alle* Beverwaarders te bereiken. In dit onderzoek constateerden we dat de huidige activiteiten en begeleidingsmogelijkheden lang niet bij iedereen op het netvlies staan. Goede communicatie over wat er te doen is in de wijk, maar ook hoe mensen *zelf* een bijdrage kunnen leveren is essentieel. Samenwerking met partijen als Like-je-Wijk, een platform wat een enorm bereik heeft in de wijk, dient daarbij verder geïntensiveerd te worden.

Tenslotte: een belangrijk probleem dat we rapporteerden in eerdere hoofdstukken is de suboptimale samenwerking tussen maatschappelijke instanties in de wijk. Een kracht van de wijk is juist dat er veel aanbod aan vrijetijdsactiviteiten voor jong en oud aanwezig is, en een diversiteit aan hulptrajecten en begeleidingsmogelijkheden. Deze mogelijkheden zijn echter lang niet bij iedereen in de wijk bekend, en de aansluiting bij de behoeftes en wensen van de bewoners is niet optimaal. Voor de verbindingsagenda, is hier dan ook nog winst te behalen. Sleutelfiguren kunnen helpen om meer connecties en verbanden tussen de maatschappelijke instanties in de wijk te leggen, om ook hier de stroperige samenwerking te optimaliseren en daarmee het aanbod meer te stroomlijnen en te laten aansluiten op de karakteristieken van de wijk.

Spoor 3: 'Participatie door communicatie'

De derde aanbeveling die we doen heeft betrekking op de informatie en communicatie in en over de wijk. De Beverwaard is een wijk die te kampen heeft met een negatief imago en staat buiten de wijk vooral bekend als een wijk met 'achterstand', 'criminaliteit' en 'geweld'. Het meeste recente schietincident – een willekeurige moord op een oudere bewoner, onderdeel van een reeks moorden in Rotterdam in november en december van 2024 – draagt daar uiteraard verder aan bij. Enerzijds is het essentieel de veiligheidsproblematiek in de wijk te erkennen en daarop in te zetten, anderzijds is het belangrijk om ook de krachten en potentie van de wijk te blijven zien, om niet te vervallen in een *selffulfilling prophecy*, waarbij vermijdingsgedrag, verlamme

angst en uitvergroete incidenten de wijk blijven achtervolgen. Daarom is het belangrijk dat gemeente, maatschappelijke instanties en daar waar mogelijk platforms die een informerende rol hebben (zowel traditionele als sociale media) meer gebalanceerd rapporteren over de wijk. Platforms zoals Like-je-Wijk spelen daar op dit moment een belangrijke rol in. Deze positieve communicatie, die mensen in staat stelt om geïnformeerd te blijven en tegelijkertijd mogelijkheden voor verbinding en aansluiting zichtbaar maken, is cruciaal in het weerbaarder maken van de wijk. In de woorden van oprichter en eigenaar van het Like-je-wijk platform: 'participatie door communicatie' (Schouten, persoonlijke communicatie, 2024). Daarbij kunnen dit soort platforms ook gebruikt worden door instanties om bewoners te laten zien wat er

allemaal in hun wijk gebeurt, en zodoende de kloof tussen leef- en systeemwereld verder te verkleinen. Dit raakt aan de 'zichtbaarheidsopgave' (zie spoor 1), waarbij gemeente en andere instanties in de wijk een bijdrage kunnen leveren aan de veiligheidsbeleving door middel van moderne media.

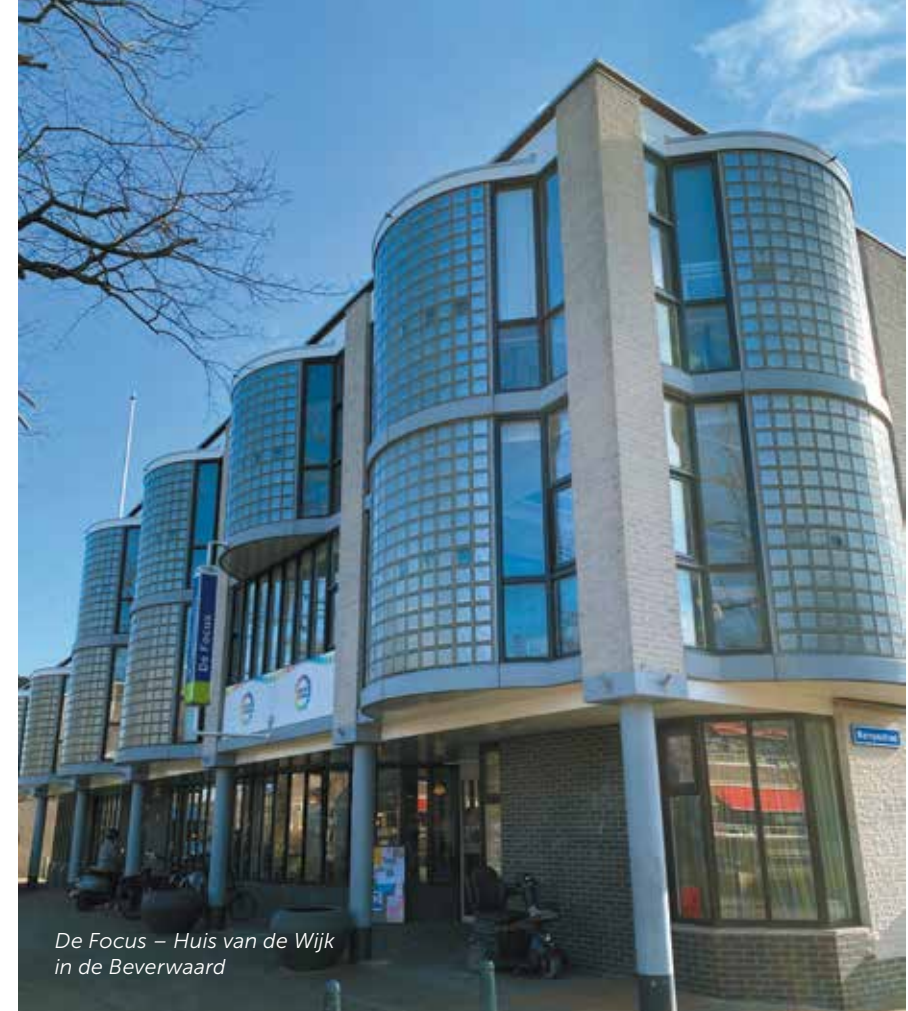
Spoor 4: Inzet op preventie en kwetsbare jeugd

In dit rapport is meermaals toegelicht dat de Beverwaard kampt met problemen die met elkaar samenhangen en elkaar versterken. Dat geldt ook voor het veiligheidsprobleem. De ervaren onveiligheid, samen met de overlast, criminaliteit en geweldsdreigingen, kunnen niet los worden gezien van de diepere problematiek in de wijk, die verband houdt met armoede, opvoedingsvraagstukken, mentale

gezondheid en de straatcultuur. In box 1 (H5) hebben we daar eerste observaties over gedeeld. Het staat als een paal boven water dat een meer integrale aanpak om deze diepere problematiek te tackelen cruciaal is. Een eerste stap daartoe is om meer inzichtelijk te maken wat wensen, behoeftes en perspectieven van de groep 'overlast gevende' of 'kwetsbare' jongeren is, en deze te spiegelen aan bestaande activiteiten en begeleidingsstructuren in de wijk. Een dergelijke mapping-exercitie stelt instanties in staat om preventieve maatregelen te nemen. Onze aanbeveling is om meer onderzoek in te stellen om een stem te geven aan jongeren in de wijk en gehoor te geven aan de noden en wensen van deze groep.

Literatuurlijst

- Berg, B. L., & Lune, H. (2004). *Qualitative research methods for the social sciences*. Pearson.
- Bevaart, F., Klooster, E., & Mauris, P. (2022). 'Beverwaard is Beverwaard'. In *Rotterdam*. https://www.significantstories.nl/app/uploads/2023/01/September-2022_Beverwaard-is-Beverwaard_Artikel_FB-4.pdf
- Boers, J. (2008). Angst en vertrouwen. Het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving. *Dynamics Of Governance*, 8. <https://research.vu.nl/ws/files/2387994/216376.pdf>
- Campos-Castillo, C., Woodson, B. W., Theiss-Morse, E., Sacks, T., Fleig-Palmer, M. M., & Peek, M. E. (2015). Examining the Relationship Between Interpersonal and Institutional Trust in Political and Health Care Contexts. In *Springer eBooks* (pp. 99–115). https://doi.org/10.1007/978-3-319-22261-5_6
- Chanley, V. A., Rudolph, T. J., & Rahn, W. M. (2000). The Origins and Consequences of Public Trust in Government: A Time Series Analysis. *The Public Opinion Quarterly*, 64(3), 239–256. <https://www.jstor.org/stable/3078718>
- Collins, S. E., Clifasefi, S. L., Stanton, J., Board, N. L. A., Straits, K. J. E., Gil-Kashiwabara, E., Espinosa, P. R., Nicasio, A. V., Andrasik, M. P., Hawes, S. M., Miller, K. A., Nelson, L. A., Orfaly, V. E., Duran, B. M., & Wallerstein, N. (2018). Community-based participatory research (CBPR): Towards equitable involvement of community in psychology research. *American Psychologist*, 73(7), 884–898. <https://doi.org/10.1037/amp0000167>
- Crul, M., & Heering, L. (2008). *The Position of the Turkish and Moroccan Second Generation in Amsterdam and Rotterdam : The TIES Study in the Netherlands*. <https://doi.org/10.5117/9789089640611>
- De Blok, L., Brummel, L., & USBO. (2022). Gefundeerd politiek vertrouwen? Onderzoek naar de relatie tussen overheidsprestaties en het vertrouwen in politieke instituties. In Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, USBO. https://www.uu.nl/sites/default/files/Eindrapport%20de%20Blok%20%26%20Brummel_Gefundeerd%20Politiek%20Vertrouwen.pdf
- Dekker, P., & Den Ridder, J. (2020). Burgerperspectieven 2020 | 1. In *Burgerperspectieven 2020 | 1* (pp. 1–44). https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2020/03/31/cob-2020/Burgerperspectieven_2020_1.pdf
- Doff, W., & Höppner, R. (2019). *Kansen en obstakels voor veerkracht*. https://kenniswerkplaats-leefbarewijken.nl/wp-content/uploads/rapport_WendaDoff_juli19.pdf

- Glassman, M., Erdem, G., & Bartholomew, M. (2013). Action research and its history as an adult education movement for social change. *Adult Education Quarterly*, 63(3), 272–288.
- Grayson, S., Doerr, M., & Yu, J. H. (2020). Developing pathways for community-led research with big data: A content analysis of stakeholder interviews. *Health Research Policy and Systems*, 18, 1–12.
- House of Hope. (2023). *Jaarverslag 2023*. <https://houseofhope.nl/wp-content/uploads/2024/04/Jaarverslag-2023-online-versie.pdf>
- Lub, V., & de Leeuw, T. (2015). Veiligheidsbeleving in Rotterdam. Een onderzoek naar percepties, ervaringen en waardering van beleid. Rotterdam: Bureau voor sociale argumentatie.
- Minkler M. (2005). Community-based research partnerships: challenges and opportunities. *Journal of urban health : bulletin of the New York Academy of Medicine*, 82(2 Suppl 2), ii3–ii12. <https://doi.org/10.1093/urban/jti034>

De brug die de Beverwaard verbindt met de rest van Rotterdam

- Nichols, N., & Braimoh, J. (2016). Community Safety, Housing Precariousness and Processes of Exclusion: An Institutional Ethnography from the Standpoints of Youth in an 'Unsafe' Urban Neighbourhood. *Critical Sociology*, 44(1), 157–172. <https://doi.org/10.1177/0896920516658941>
- Pinkster, F., Ferier, M., & Hoekstra, M. (2019). *Het hardnekkige stigma van de Bijlmer*. Universiteit van Amsterdam. <https://hdl.handle.net/11245.1/2864fc88-f50e-4f83-a74d-3d09139acb80>
- Raudenbush, D. (2016). "I Stay by Myself": Social Support, Distrust, and Selective Solidarity Among the Urban Poor. *Sociological Forum*, 31(4), 1018–1039. <https://doi.org/10.1111/socf.12294>
- Rotterdam Woont (z.d.). *Wijkhistorie Beverwaard*. <https://rotterdamwoont.nl/bibliotheek/beverwaard/#:~:text=De%20Beverwaard%20is%20in%20meerdere,Ridderkerk%20met%20de%20buurt%20Bolnes>
- Salman, A. J., van Steden, R., van Vliet, M., & Boutellier, J. C. J. (2010). Gemeenschap als bron van positieve veiligheid: Een conceptuele verkenning en aanzet tot empirisch onderzoek. *Tijdschrift voor veiligheid*, 9(2), 3147.
- Sampson, R. J., Raudenbush, S. W., & Earls, F. (1997). Neighborhoods and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy. *Science*, 277(5328), 918–924. <https://doi.org/10.1126/science.277.5328.918>
- Segers, I. B. (2019). New neighbours or a security threat? The role of local stories in anti-asylum seeker centre mobilization in the Netherlands. *International Communication Gazette*, 83(1), 48–62. <https://doi.org/10.1177/1748048519883514>

- SOLnetwerk (2023). *Jaaroverzicht (2023)*. https://www.solnetwerk.nl/app/uploads/2024/04/2024_Jaarverslag-SOL2023_interactief_def.pdf
- Sunshine, J., & Tyler, T. R. (2003). The Role of Procedural Justice and Legitimacy in Shaping Public Support for Policing. *Law & Society Review*, 37(3), 513–547. <https://doi.org/10.1111/1540-5893.3703002>
- Tudjman, T., Seidler, Y., & Weltevrede, A.M. (2012). *De Sociale Aard van de Beverwaard. Een onderzoek naar de oorzaken van en oplossingsrichtingen voor de huidige problemen van de Beverwaard*. Risbo.
- Tyler, T. R. (2003). Procedural Justice, Legitimacy, and the Effective Rule of Law. *Crime And Justice*, 30, 283–357. <https://doi.org/10.1086/652233>
- Tyler, T. R. (2006a). Psychological perspectives on legitimacy and legitimation. *Annual Review of Psychology*, 57, 375–400.
- Tyler, T. R. (2006b). *Why people obey the law*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Van Der Meer, T. (2010). In what we trust? A multi-level study into trust in parliament as an evaluation of state characteristics. *International Review Of Administrative Sciences*, 76(3), 517–536. <https://doi.org/10.1177/0020852310372450>
- Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies*, 30(6), 1024–1054. <https://doi.org/10.1080/01419870701599465>
- Verwer, R., & Walberg, A. (2012). *Een kwestie van vertrouwen*. In W. J. M. D. Haan, P. J. V. Van Calster, M. L. M. Hertogh, & J. Wallage (Eds.), *Rijksuniversiteit Groningen* https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/10455026/Een_kwestie_van_vertrouwen.pdf
- Wallerstein, N., & Duran, B. (2010). Community-based participatory research contributions to intervention research: the intersection of science and practice to improve health equity. *American journal of public health*, 100(S1)S40–S46. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2009.184036>
- Woo, S. E., O'Boyle, E. H., & Spector, P. E. (2016). Best practices in developing, conducting, and evaluating inductive research. *Human Resource Management Review*, 27(2), 255–264. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2016.08.004>
- Zimmermann, D.B. (2015). *A world of acquaintances: How spatial patterns on various scales can form an integrated strategy to facilitate collective efficacy in Beverwaard*. <https://gotriple.eu/documents/fttudelft%3Aoi%3Atudelft.nl%3Auuid%3Aa7318329-6840-43cd-9b4f-4e00975ed949>

Appendix 1 Codeerschema

In het systematisch analyseren van de data, is onderstaand codeerschema gebruikt. Dit codeerschema ontstond vanuit een open codeertechniek, waarbij de data zelf leidend was (zie H2 voor uitleg over de werkwijze).

Kansen in de wijk	Sterke gemeenschap	Dorpse sfeer	
		Ons-kent-ons	
		(zomerse) gezelligheid	
		Sterke banden	
		Zwakke banden	
	Activiteiten & begeleiding in de wijk	Begeleiding/steun House of hope	Sterk bereik/zwak bereik
		Aanbod SOL/De Focus	Sterk bereik/Zwak bereik
		Begeleiding/Sten Buurtsteunpunt	Sterk bereik/zwak bereik
		Ruimte voor optimaliseren bereik/samenwerking instanties	
Opgaven in de wijk	Armoede	Sociale isolatie	
		Financiële problematiek	
		Polarisatie wijk	
		Rol/gedrag van bewoners	
		Ineffectief beleid	
		Relationeel: vertrouwen	
	Gebruik van de publieke ruimte	Agressie op straat	
		Afval op straat	
		Verkeersoverlast	
		Rol van bewoners	
		Ineffectief beleid	
		Rol gemeente	
		Relationeel: vertrouwen	
	Veiligheidsbeleving	Mate van veiligheidsgevoel	Veilig gevoel in de wijk
			Onveilig gevoel in de wijk
			Plekken onveilig gevoel
			Tijden onveilig gevoel

Opgaven in de wijk		Oorzaken onveilig gevoel	Aanwezigheid hangmannen	
			Aanwezigheid hangjeugd	
			Aanwezigheid verslaafden	
			Persoonlijke aanvaringen (gewelds)incidenten in de wijk	
			Vervuilde omgeving	
			Groepsvorming	
			Seksueel grensoverschrijdend	
			Drugs en drankgebruik	
			Buren/geluidsoverlast	
			Versterking onveiligheid	Beperkte handhaving
		Relationeel: vertrouwen		
		Daadkracht instanties		
		Responsiviteit instanties		
		Samenwerking instanties		
		Beperkte zichtbaarheid		
		Gebrekkige communicatie		
		Beperkte competentie		
		Systeemlogica instanties		
Gebrek continuïteit/vaste gezichten				
Gevolgen onveiligheid	Individueel	Vermijding		
		Vertrek		
		Selectieve solidariteit		
		Recht van de sterksten		
	Wijk-niveau	Meldingsmoeheid		
		Terugtrekken in eigen wereld		
	Institutioneel	Afnemend vertrouwen		
Botsende logica's				
Oplossingsrichtingen	Eigen rol/verantwoordelijkheid bewoners			
	Inhoudelijk: gericht op diepere problematiek jongeren			
	Bestuurlijk	Meer handhaving en zichtbaarheid		
		Betere communicatie en imago-building		
	Sociaal weefsel in de wijk: verbinding	Tussen bewoners		
		Tussen bewoners en instanties		
Operatie: herstel van vertrouwen				

Erasmus University Rotterdam (EUR)
Erasmus School of Social and Behavioural Sciences (ESSB)

Burgemeester Oudlaan 50
3062 PA Rotterdam
The Netherlands
T +31 10 408 1111

www.eur.nl